

Bílé Karpaty

2/97

Časopis moravsko - slovenského pomezí

Z obsahu:

- * Rozhovor
s F. Okénkou
- * Akce Žába
- * Okénko
architekta
- * Literární soutěž
v Dolním Němčí
- * Znáte hady?

Ilustrace k článku na str. 20 - 21:

1. Užovka podplamatá
2. Užovka obojková
3. Užovka hladká
4. Užovka stromová

1	
2	
3	4

OBSAH:

Úvodník

Bílé Karpaty - vyznání 1

Rozhovor

S Františkem Okénkou, muzikantem 2

Akce v Bílých Karpatech

Akce Žába 4

Z Hrozenkova na Everest, ... a ještě jedna zpráva ... 5

Dojmy z Ameriky, Papír pro knihy 6

Doplnění jendé zprávy 6

Okénko architekta

Šikmá střecha? 7

Učíme se od mala

Výukové programy VIS Bílé Karpaty 8

Literární soutěž v Dolním Němčí 8-11

Doplňte si do knihovny 9-11

Z druhé strany hranice

Čo nového na v Bielych Karpatoch? 12

Ničí se louky kosením a pastvou? 13

Napsali jste nám

Naučná stezka Ždánickým lesem 14

Rozšíření orchidejí na Moravě a ve Slezsku 14

Hrady Bílých Karpat

Kanšperk 15

Něco z kultury

Horňácké mládí rozkvetlé folklórem 12

Nahrávky věčně živé 12

Svitím si vlastním světlem 13

Zprávy ze Správy

Já chcu zalesňovat (4) 18

Chovatelé, pozor, CITES! 18

Zalučňování ano, ale... 19

Znáte...

Hady? 20

Co je to...

Potravinový řetězec 22

My a životní prostředí

Doprava 23

Co se děje na Čertoryjích? 24

Pověsti

Ze Suchova 24

Recepty

Z letní nabídky 25

Pohádka

O tom, proč mravenci žijí v mraveništích 26

Tip na výlet

Javorník 27

Pro chytré děti 28

Bílé Karpaty - vyznání

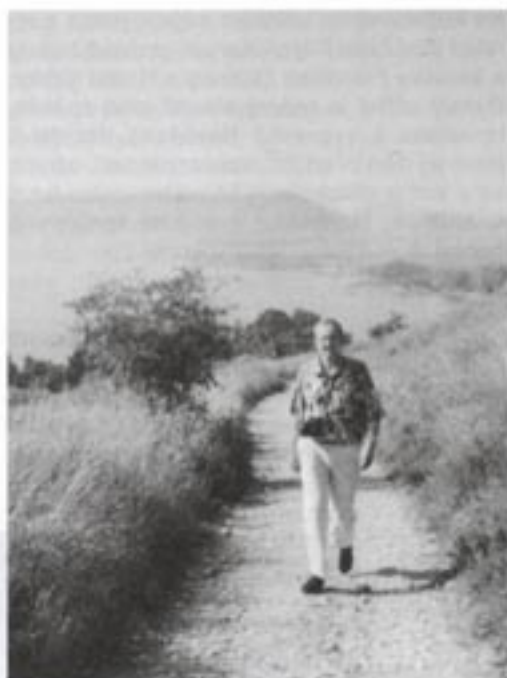
V mé docela krátké kariéře literáta má dnes žánr úvodníku premiéru. Nevím proto, jestli se svého úkolu dokáži zhostit tak dobře jako významné osobnosti přede mnou. Ale Bílé Karpaty jsou krajinou mého srdce, a tak mi snad odpustí, že neumím několika řádky načrtnout všechny jejich obrazy, které jsou za celá léta namalovány v mé mysli. Zamýšlel jsem se při této příležitosti, kdy poprvé zasáhl tento podivuhodný kout naší vlasti do mého života. A přišel jsem na to, že právě v Bílých Karpatech vyrostla první kytka, kterou jsem utrl do svého herbáře, když jsem se v šesté třídě základní školy začal zajímat o botaniku. Od té doby jsem luk a strání prochodil snad stovky. Žádné však nepokračovaly až za obzor tak jako Čertoryje, žádné nezářily tolika barvami jako červenové Porážky či Jazevčí, nikde neukrývala vysoká stébla trav tolik klenotů naší květeny. Později jsem docenil i majestátnost a velebnost karpatských bučin, bez nichž si nelze představit podsaditý hřbet Javořiny, hluboké údolí Vlárského průsmyku ani moravské předpolí divokých Vršateckých bradel.

Bylo by to však málo, kdybychom Bílé Karpaty vnímali jen jako zaslíbenou zemi botaniků. Druhým obrazem, který mi navždy učaroval, je libezná tvář karpatské krajiny, měkce modelovaný reliéf táhlých hřbetů a malebných údolí. Chybějí tu sice skalní útvary Hostýnských či Vsetínských vrchů, nadmořská výška nedosahuje vrcholů Beskyd. Zato je však na západě,

kde vyrůstají první svahy z moravského úvalu, krajina hravá a spanilá. Slunce je zde častým a vítaným hostem, tisíce hektarů luk směle konkurují lesům a víno slivovici. Směrem na východ jako by naopak její tvář dospěla a zvažněla. Vrchol Javořiny je často zahalen v mracích a hraniční lesy nad Sidoní a Brumovem už spíše připomínají temné hvozdy polonin. Pestrý obraz dokresluje průzračná voda potoků a pramenišť a pole a sady v okolí kopaničářských chalup i slováckých a valašských vsí. A právě tady jsem opustil i svůj druhý obraz Bílých Karpat.

Začal jsem je chápat ještě jinak. Jako lidský domov. Vždyť až ze staletého soužití přírody a člověka vykvetla jejich dnešní krása. Lidé proměňovali krajinu a krajina proměňovala je. Věřím, že jako je přítomná ruka člověka na loukách a v lesích, je přítomná i příroda a krajina v duši člověka. Její rozmanitost se odráží v úžasné rozmanitosti krojů a písní. Jak nenapodobitelné jsou hornácké písničky a jak se přitom liší od těch z Kapanic, které se zpívají jen o dvě údolí dál! A vůbec, jako by toto pohraničí Slovácka a Valašska bylo v tomto ohledu „ztraceným světem“, světem, v jehož údolích je čas jinde už dávno minulý ještě přítomným.

Kvůli všem těmto obrazům si Bílé Karpaty naši pomoc zaslouží. Není už mnoho takových krajů. Jakoby jim doba nepřála. Já však stále věřím, že příroda i lidský život mohou a mají být krásné, pestré a radostné. Právě takové, jako jsou Bílé Karpaty.

RNDr. Libor Ambrozek, původně botanik, dnes člen Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky za KDU-ČSL

A ještě jeden obraz, zatím nehotový, je ukryt někde v samém koutku mého neklidného srdce. Až přijde čas k odchodu z tohoto světa, moc bych si přál, abych v ráji našel kousek něčeho podobného. Aby tam vedle kraje mých předků, západomoravských říčních kaňonů, nechyběla Pálava a Malé Karpaty a aby tam nechyběly ani Karpaty Bílé. Abych se mohl toulat po rozkvetlých loukách bez konce, chladit si hlavu ve stínu starých buků a s přáteli si zazpívat nějakou tu hornáckou.

Libor Ambrozek
Praha

S Františkem Okénkou, muzikantem

Na kuželovském větrném mlýnu, jedné z atrakcí jižní části Bílých Karpat, provádí turisty a školáky František Okénka z Hrubé Vrbky. Bývalý učitel je známý hlavně jako zpěvák, houslista a vypravěč Horňácka. Navštívil jsem jej den před 76. narozeninami, abych se s tímto milovníkem lidového umění bavil o muzice, Horňácku a s ním spojených osobách.

Kultura má úzkou návaznost na krajinu, ve které lidé žijí. A než byla položena první otázka, pan Okénka zcela automaticky začal o dřívější zdejší krajině vyprávět.

zalučnit, tak ten porost bude zcela jiný. Museli bychom něco najít a přenést to tam.

Náš syn Franta, když začal studovat veterinu, zpracoval v prvním roce herbář, protože o každé rostlině museli vědět, jestli je škodlivá dobytku, jaký má vliv na dojivost atd. A on měl asi nejbohatší herbář, jaký vůbec byl a to jen díky Vojšickým lúčkám, které začátkem 70. let ještě byly celé v pořádku."

Jak se díváte na současnou dobu a situaci v zemědělství?

„Já myslím, že myšlení lidí se

jsou spíše zodpovědní vrchní pracovníci, kteří pro to neměli smysl. Honili jenom materi a materi a nic jiného.

A nyní je zase jiný problém. To intenzivní hospodaření už ustává. Značně se snížily stavy dobytka a tím pádem ne všechny louky se sečou. Ty pak zarůstají planou trnkou, hlohem a jinými nekulturními rostlinami a za chvíličku to úplně..."

Máte důvěru v mladou generaci? Není to tak, že už nemají zájem tady zůstat, protože tady nemají co hledat?

„Tyto tendence tady jsou, ale my jsme pro naše Horňácko udělali kus veliké záslužné práce, kterou docení možná až ti, kteří dojdou po nás. První roky Horňáckých slavností - letos slavíme 40. výročí - byly takový odkaz starých mladým a viděli jsme, že těch mladých do toho moc nešlo. Proto jsme se před 25 lety snažili založit folkloristický dětský festival. Hlavní roli v tom hrála Zdena Jelínková, která byla zapálená pracovníce pro tyto věci a chtěla uchovat celou krásou Horňácka pro budoucí generace. Těch 25 let, které už uplynuly, nám dalo za pravdu, protože my máme na Horňácku fúru mladých muzik, zpěváků a fúru dětí, které to skutečně berou jako jejich. Tak oni se opravdu vyžívají v tom, co nám Horňácko za svého času dávalo. Dneska máme štěstí, že na horňáckých školách pracuje spousta učitelů, rodáků z tohoto regionu, kteří mají k tomu ten patřičný vztah."

Jak se vlastně zájem o Horňácké slavnosti rozvíjel?

„Ten zájem jednoznačně stoupá i mezi mladými lidmi. Když to vezmeme statisticky, tak dříve 1500 až 2000 účastníků bylo

„Měl jsem kontakty s nějakým lékařem z Německa a ten mi řekl, že studoval ze zájmu orchideje. Napsal mi asi dvakrát a potom se tady objevil. Tak já jsem ho povodil po Vojšických lúčkách a on byl úplně unesený z toho, co tam všechno bylo. Dneska už je to jenom torzo, protože jakmile tam začalo družstvo hospodařit, tak hotovo - porovalo se a už se to nevrátilo. Kdyby to bylo aj stokrát UNESCO a kdyby to chtěli

moc nezměnilo. Vezmeme tu chráněnou krajinnou oblast, která je tady vytvořena. Lidé mnohdy nechápu, co to znamená. Pro domácí je to běžná záležitost. Chápu tu přírodu, která kolem nich je, tak jak je, a nejeví zájem ji pro pozdější generace udržovat, aby tu nebyla jenom nějaká spoušť. Na druhé straně je pravda, že zemědělci byli tlačeni do toho, aby měli největší hektarové výnosy. Za to

považováno jako velká návštěvnost. Ale teď čtyři a pět tisíc a někdy víc není zvláštností. Hledím tedy optimisticky do příštích roků. Hlavně to jsou lidé mimo Horňácko, kteří k tomu mají svůj osobitý vztah a kterým to něco přináší. Všechny ty slavnosti by měly především být takovým hojivým balzámem na tu každodenní uspěchanost. Dneska ještě zvlášť."

Jak si to vysvětlujete?

"Já si myslím ten autentický folklór přitahuje zejména takové lidi, kteří v něm nacházejí své uspokojení. Na Horňácko dojdou oblažit svoji duši, jak se říká. Na Strážnických slavnostech, dneska největších v České republice, se už prolínají mnohdy prvky trochu modernější, stylizované. Tady u nás je to pořád 'samostříle', takové neupravené možná, ale mnohým lidem zase to hová."

To je také vidět na závěru Horňáckých slavností tady na větrném mlýně, který jsem dělal již tři roky. Mnozí hodnotili, že je to tady daleko vhodnější než na Strážně hůrce, protože není žádný promyšlený program, ale spíš seberealizace každého jednotlivce, který sem dojde."

Jednou hráli na Horňáckých dva mladí muzikanti cizí hudbu ve stylu cimbálové hudby. Jaký máte na to názor vy?

"Nemohu to posoudit, protože jsem jich neslyšel. Fakt je, že dnešní muzikanti mladí jsou po technické stránce na větší výši než byli původní horňáčtí. Ale nedivme se tomu. Každý z nich měl svou těžkou každodenní práci, držel kleště od pluhu a tak dále, a byl vůbec div, že tito lidé dovedli na houslích skutečně vyloudit věci, které byly obdivuhodné."

Ale přes tu vyšší techniku těch mladších muzikantů, jsem rád, že si zachovali pořád styl hry, jak se tady hrávalo v minulých dobách."

Posloucháte i dechovou hudbu?

"Poslouchám. Rád poslouchám hudbu, ten muzikantský projev, když je to bezprostřední, jestli je to v dechovce nebo cimbálovce. Já osobně inklinuji k cimbálové muzice, protože jsem ji provozoval celý svůj život. Hned rok po ukončení studií v Brně v roce 1941 jsem zapadl do muziky Jožky Kubíka. A jednak to vyplývalo z učitelského povolání - každý z nás starších učitelů absolvoval hru na housle na učitelském ústavě. Protože housle byly jeden - a to nejvhodnější - z nástrojů, který se užíval

při výuce školního zpěvu.

Ale dechová hudba tady také měla své opodstatnění, třeba poutě, pohřby a podobně vždy doprovázela dechová hudba."

Jak vypadá Váš život dnes?

"Teď už skoro dvanáct let dělám tady na větráku. A baví mě to. Moji kamarádi a přátelé mi posílají školy, takže mám takový pocit, že pořád žiju v tem svojem, zvlášť, když v květnu a červnu přijdou děti skoro každý den. Do toho jsem byl skoro dotlačen po té, co zemřel jeden z průvodců. Můj švagr Pavlík, který tady zůstal, chodil pořád za mnou, abych na větrák šel s ním. Pokud jsme však hráli v pátek nebo v sobotu několikrát do tří do rána a pak jsem ještě rozvozil kamarády do Veselí, tak mně moc nevyhovovalo tady od devíti mít zájezdy."

Nakonec jsem uznal, že v muzice je už fůra mladých lidí a jednou člověk musí skončit a zavěsil jsem housle na hřebík."

Nedostal jste se jako učitel někam mimo Horňácko?

"Horňácko jsem nikdy neopustil a zůstal jsem tu do teďka. Dostal jsem nabídku do Zlína a všude jinde, abych tam mohl působit a věnovat se folklóru. Dokonce do Domanína mě chtěli přeložit na 5. třídu. Ale inspektorovi jsem řekl, že si nechám raději nohu nad kolenem fezat, ale na druhý břeh Moravy nepůjdu."

Jan W. Jongepier

Akce Žába 97

Řidiči, projíždějící v březnu a dubnu po silnici spojující Zlín a Luhačovice v okolí přehrady Pozlovice, mohli v nočních hodinách spatřit podivné světelné úkazy v přilehlém lese. Nebyli to však mimozemšťané, ani pašeráci, ale již tradiční Akce Žába organizovaná ZO ČSOP Zálesí ve Slavičíně.

Co je vlastně Akce Žába? Jedná se o záchranu obojživelníků, kteří jsou při svém jarním tahu k vodním nádržím přenášeni přes velmi frekventovanou silnici. Od roku 1991, kdy se akce dělala poprvé, se tato ochranná

Ropucha obecná žije rozptýleně v celé České republice. Žije se převážně slimáky, žížalami a členovci.

činnost dostala pomalu do povědomí obyvatel. Svědčí o tom nejen letošní nebývalý zájem novinářů, ale i pozdravné troubení projíždějících řidičů. Bohužel zaujala i některé naše spoluobčany, kteří ukradli skoro polovinu kýblů, na které budeme muset příští rok zase shánět peníze.

Ropucha zelená obývá téměř celé naše území. Může být zelenošedé až béžové zbarvena s tmavými zelenými nebo hnědými skvrnami. Často se vyskytuje v okolí lidských obydlí. Živí se převážně hmyzem a měkkýši.

Letos jsme začali díky nezvykle teplému předjaří už 2. března. Nejprve jsme museli odhrabat z trasy všechny větvičky a listí. Poté jsme zatloukli přibližně 900 ks dřevěných kolíků, které slouží jako opora pro cca 2200 m dlouhou fólii. Fólie se musela pořádně napnout a z obou stran se k ní přikopala a udusala hlína tak, aby se pro migrující žáby stala nepřekonatelnou překážkou. Pak už stačí „pouze“ zapustit do země 60 plastových kbelíků a přibližně měsíc dvakrát denně projít kolem fólie a všechny

nalezené žáby přenést k přehradě. V tomto posledním kroku nám však naštěstí pomáhají studenti Přírodovědecké fakulty UP Olomouc. Po skončení akce musíme samozřejmě všechno sklidit a zahmout všechny jámy po kbelících, aby se nestaly pastí pro různé drobné živočichy - rejsky, mloky a jiné.

Proč to všechno vlastně děláme? Asi proto, abychom se mohli v přírodě s žáby hojně setkávat. Vždyť v minulosti, kdy se žáby hnány svým rozmnožovacím pudem dostávaly na silnici, hromadně hynuly pod koly neustále se zvyšujícího množství aut. V místech konání Akce Žába se údajně dříve báli řidiči brzdit, protože na silnici bylo tolik přejetých žab, že hrozilo nebezpečí smyku.

Určitou vzpruhou pro nás letos bylo, že se nám podařilo zachránit rekordních 1161 žab. (Když jsme začínali, bylo přeneseno 970 žab, vloni 575 žab). Možná je to znamením, že se už dostávají první výsledky naší šestileté práce.

Na závěr bychom chtěli poděkovat sponzorům, s jejichž podporou se akce uskutečňuje. Jsou to: Nadace Jana Pivečky, Novesta s.r.o. Zlín, Barum Continental s.r.o. Otrokovice, Prabos a.s. Slavičín, Instop Slavičín, Pila Wágner Rudimov, Obecní úřad Pozlovice.

**Zdeněk Miklas
Brumov**

Z Hrozenkova na Everest

Obec Starý Hrozenkov leží v překrásném prostředí Bílých Karpat a každý návštěvník se zde cítí určitě dobře. Vždyť je kolem dokola na co koukat, co objevovat. Hůře už jsou na tom ovšem místní obyvatelé, kteří tu krásu kolem mnohdy snad už ani nevnímají a touží třeba po trošce „mimotelevizní kultury.“ Chybí jim tu totiž opravdu to, co je ve větších městech samozřejmostí - jakékoli kulturní vyžití. Kromě profesionální místní knihovny zde totiž není vůbec nic a dojíždět někam „za kulturou“ je dosti komplikované a náročné - časově i finančně. A tak jsou rádi, když se podaří občas něco hezkého a pro tuto oblast vlastně spíše vyjimečného připravit.

Stalo se tak i v případě, kdy se místní knihovna spojila se Společností pro trvale udržitelný život (STUŽ) v Uherském Hradišti a vznikl cyklus besed o cestování. Probíhal v knihovně po celé zimní období a jeho účastníci měli možnost setkat se zajímavými lidmi a dovědět se mnoho nového o zemích, které jsou nám přece jen trochu vzdálené.

Navštívili jsme tak Skandinávii, Maroko, národní parky v Americe, „slezli“ jsme Mount Everest, ale zůstali jsme také přímo v Bílých Karpatech, kdy jsme se blíže seznámili se zdejšími orchidejemi a jejich výskytu. Všechny besedy byly doplněny překrásnými diapozitivy z kouzelných míst a přednášeli je lidé, kteří tyto země navštívili osobně, takže to nebyly texty vyčtené z učebnic a knih, ale jejich vlastní zážitky a poznatky. Všechny byly na vysoké úrovni, hojně navštěveny a určitě

se všem moc líbily.

Chtěla bych proto tímto pořídit nejen paní ing. arch. Janě Hajduchové, která mi pomohla besedy zajistit a zorganizovat (a beseda o Maroku byla navíc její doménou), ale i ostatním přednášejícím, jmenovitě: ing. arch. Josefu Hajduchovi, mgr. Janu Skryjovi, RNDr. Jarmile Dupejové a ing. Janu W. Jongepierovi. Můj dík patří i za všechny ty, kterým jste dokázali nejen zpříjemnit dlouhé zimní večery, ale předat jim své poznatky, postřehy a

Základní tábor pod Mount Everestem na úpatí ledovce Rongbuk

zkušenosti, a to bez nároků na odměnu.

Doufám, že se nám i v příštím období podaří zajistit podobný cyklus besed a určitě se na ně těším nejen já.

Božena Gajdová

... a ještě jedna zpráva

Ve dnech 24. - 27. dubna 1997 se trojice našich studentů zúčastnila celostátního finále ekologické olympiády v severočeském Šluknově. Stejně jako loni dosáhla špičkového umístění - 3. místa. Celkově se zúčastnilo na 70 tříčlenných kolektivů z celé ČR, samotného finále pak 8 nejlepších z nich.

Studenti předváděli velmi dobré teoretické vědomosti i praktické

dovednosti, nápaditost i tvůrčí schopnosti v řadě obtížných disciplín. Lze si jen přát, aby jejich úspěch byl příkladem a motivací pro ty, kteří se spokojují jen s průměrností.

V době silící lhostejnosti je to jedna z možností, jak dosáhnout svých cílů.

Jaromír Slaviček
Gymnázium Uh. Brod

Finanční situace ve školství není jak známo dobrá a nelze ji snadno řešit na ministerstvu v Praze. Proto zorganizovala 25. března Základní škola Hroznová Lhota velkou akci na sběr starého

papíru, aby získala peníze na nákup knih do školní knihovny.

Akce, do které se aktivně zapojili žáci i občané obce, byla velmi úspěšná: celkem se odvezlo 4200 kg, za které škola dostala 3090,- Kč. Daleko nejlepším sběračem byl F. Jurček z třídy 8.A, který donesl 560 kg.

Dne 16. dubna následovaly i okolní obce Tasov, Žeraviny a Kozojídky, kde se posbíralo 700 kg.

**Lubomír Kříž
Kněždub**

z Ameriky

Atlantic Center for Environment z Massachusetts v USA uspořádal letos v dubnu pro skupinu starostů z České a Slovenské republiky studijní pobyt ve Spojených státech Amerických. Mezi účastníky byl i Milan Vaculík, starosta Starého Hrozenkova. Zeptala jsem se ho na první dojmy.

„Je to úplně jiná země. Mají tam jiný životní styl, nesrovnatelnou životní úroveň. Teď, když jsem poznal Ameriku, bych asi i líp rozuměl Ann Liebenstein (dobrovolnice Mírových sborů, která působila v Hrozenkově - pozn. aut.). Ze začátku jsem ji totiž moc nechápal.“

Je tam znát, že tam demokracie už existuje dlouhou dobu. A demokracie je tam slušná a přísná, nikdo si nedovolí někoho neprávem osočit... Na každém kroku je tam cítit jakási větší moudrost, i třeba v reklamě, která je jemnější a slušnější, nějaké porno nebo něco takového tam člověk nikde neuvidí, u nás je to běžné na stáncích. Ale možná, že to je jen v této části Spojených států, nebyli jsme všude... Lidé tráví daleko méně času u televize, setkali jsme se i s tím, že v jedné obci se hlasovalo o tom, že příjem televize zruší.

Lidé tam mají úplně jiný vztah ke krajině, i komunikace s ochranáři vypadá jinak, je tam mnohem více iniciativy ze spodu. Daňový systém lépe vyhovuje potřebám podporovat údržbu krajiny... Už dlouho tam fungují landtrusty, které se starají o krajinu.“

O zkušenostech ze Spojených států by se dalo povídat dlouho, určitě se k nim ještě vrátíme.

Jana Hajduchová

Doplnění jedné zprávy

22. března 1997 zachvátil úmyslně založený požár usedlost paní Machalové (č. 262) a přilehlé rekreační chatky na Pitínských pasekách na Žitkově. O události přinesl zprávu i celostátní tisk a dvakrát se dostala na první stránku Slováckých novin.

Novináři si podle běžných zvyklostí všimli především tragického pozadí a materiální vyčíslitelné škody na rekreačních chatkách. „Zapálil chatky a pak se oběsil“ - tak zněl titulěk ve Slováckých novinách. Nebyly to ale jen „chatky“, které navždy zmizely ze světa. Shofela především obydlená a udržovaná dřevnice, jedna z nejzachovalejších a nejkrásnějších na Žitkově. Z původního historicky cenného interiéru zůstaly jen zbytky komína, jedna peřina a hromada ohořelých trosek, z nichž semtam trčí ohořelé kousky starých

oděvů a rukopisů...

Při požáru shofel i přilehlý chlév a uhynuly ovce paní Machalové. Ty se během roku pásávaly v zahradě, kde vyvěrá prameniště s vápnitou vodou a tvoří rozsáhlý slatinný mokřad. Přebíháním ovcí přes prameniště se vytvořily ideální podmínky pro růst ohrožených bahenních rostlin (skřípinka smáčkutá, bařička bahenní, ostřice slatinná, ostřice oddálená, krušík bahenní). Na podzim jsem zde zjistil výskyt zelenky bažinné - mechu, který byl do té doby na Moravě neznámý. Když zde teď pastva ustane, bude velmi těžké tyto rostliny zachránit.

To vše jsou důsledky požáru, který však bude v archivech veden jako událost, při které P.K. „zapálil chatky a pak se oběsil“.

**Michal Hájek
Hluk**

Šikmá střecha?

Charakter venkovské krajiny bezesporu patří k důležitým kulturním hodnotám. Je ale právě jednou z těch hodnot, které si kolem sebe někdy neuvědomujeme. Že vůbec existují, si uvědomíme, až když jsou nějak poškozeny.

Jedním ze základních prvků, které určují charakter našich vesnic, je poměr hmot mezi střechami a domy a sklon střechy. Pro jihomoravské vesnice, a tedy i většinu vesnic Bílých Karpat, je typická ulicová zástavba přízemních domků se sedlovou střechou, jejíž sklon se pohybuje kolem 40 - 45%. Vyjimku tvoří oblast moravských Kopanic a severní část Bílých Karpat, která se svým charakterem už blíží Valašsku. Té se

ale budeme věnovat někdy jindy. K největším nešvarům, s nimiž se můžeme v klasické ulicové zástavbě setkat, patří i stavby, které svými proporcemi nebo sklonem střechy harmonii řadové zástavby narušují.

Dům na snímku č. 1 je právě takovým příkladem. Příliš strmá uliční část krovu a příliš mírná dvorní část působí značně disharmonicky vůči okolním stavbám. Navíc tento nepoměr vyvolává dojem, že celý dům je více vpředu než ostatní, což není pravda. Pouze v přímém čelním pohledu (obr. č. 2) se zdá, že poměr mezi střechou a přízemím je obdobný jako u běžných domků. Taktó ale vidí stavbu je traktoristé, obdělávající protější pole. Všichni řidiči, přijíždějící k obci, už zdaleky vidí pohled na obrázku č. 3, ze kterého už je jasně znát, že se vlastně nejedná o domek se sedlovou střechou, ale o nešikovně zakamufovanou plochou střechou dvoupatrového domku. Při velikosti prázdné bílé boční stěny člověka už jen napadne otázka, proč nebyla ještě pronajata nějaké reklamní agentuře. Vešly by se na ni nejméně dva billboardy.

Obrázek č. 4 neukazuje zdánlivě nic zvláštního - centrum běžné obce. Dokonce by se zde dala

najít řada detailů, jenž by bylo možné zlepšit. Ale přesto je celkový dojem příjemný. Není tu totiž žádná stavba, která by sem

nesedla, která by svými rozměry nebo proporcemi tento prostor rušila. Obrázek č. 5 dokumentuje, jak málo někdy stačí k vyvolání příznivého dojmu (a je celkem jedno, zda se jedná o novostavbu nebo opravu starého domku): dřevěný plot, kamenné zdivo kombinované s bílou omítkou, čisté a upravené okolí. (Snímky 4 a 5 jsou z Krhova u Bojkovic).

Jana Hajduchová

Výukové programy VIS Bílé Karpaty

Nejnovějším centrem ekologické výchovy, působícím v Bílých Karpatech, je Vzdělávací a informační středisko (VIS) Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou. V září loňského roku zahájilo svou činnost kurzy pro učitele mateřských, základních i středních škol tématem Příroda kolem nás.

VIS Bílé Karpaty však chce takzvanou ekologickou výchovu realizovat nejen přes učitele, ale i přímo v kontaktu s dětmi. K tomuto účelu vytvořilo první balík výukových programů, které provádí rovněž na školách. Programy jsou většinou zaměřené na základní školy, 1. a 2. stupeň, některé jsou však vhodné i pro mateřské a střední školy. Do konce školního roku jsou zdarma v rámci zkušebního období, po prázdninách budou stanoveny minimální ceny, za které budou realizovány.

Programy spadají do 3 oblastí: regionální příroda (Bílé Karpaty, stepi, řeka Morava), příroda obecně (lesy, ryby), životní prostředí (odpady, výroba papíru). Kromě těchto půl- až dvouhodinových programů nabízí VIS Bílé Karpaty i terénní exkurze

různých typů (příroda řeky Moravy, květena a hmyz hodonínských stepí, květena a hmyz Bílých Karpat) a odbornou pomoc při zapojení žáků do více či méně přírodovědeckých projektů, jako založení akvária s rybami našich vod, sledování živočichů a rostlin během roku, mapování krajiny, založení herbare apod.

I když programy jsou prováděny přednostně na školách okresu Hodonín (díky podpoře Školského úřadu Hodonín), přijímáme i objednávky z okolních oblastí. Podrobnější nabídku a popisy jednotlivých programů lze objednat u VIS Bílé Karpaty, Bartolomějské nám. 47, 698 01 Veselí n. Mor., tel. 0631 - 322545, 324792.

Jan W. Jongepier

Literární soutěž v Dolním Němčí

Ke Dni Země vyhlásil CEV Pantoflíček v Dolním Němčí literární soutěž, která byla rozdělena do 3 kategorií:

I. kategorie - žáci 4. a 5. třídy

II. kategorie - žáci 6. a 7. třídy

III. kategorie - žáci 8. a 9. třídy

Přestože byla soutěž dostatečně publikována, zúčastnilo se jí pouze 5 škol: ZŠ Hodonín, U červených domků, ZŠ Brumov, IV. ZŠ Uh. Hradiště Východ, ZŠ Horní Němčí, ZŠ Dolní Němčí.

Soutěžních prací bylo celkem 46. Děti se pokoušely o básničky, pohádky, byly i reportáže a úvahy.

Na následujících stranách publikujeme 4 z nejlepších prací. Děkujeme všem soutěžícím i jejich učitelům, blahopřejeme vítězům - všichni dostanou po krásné knize.

A ještě na závěr výzva - příští rok bude další ročník této literární soutěže, proto už teď přemýšlejte a pište, třeba budete úspěšní.

Vlasta Ondrová

Ráj

Proč Země není ráj?

Člověk je toho příčina. Zde býval krásný háj, už není, zbyl tu zpustlý kraj. Veverka si nafíká, že jídla pro ni není, chudákům ptáčkům dávají jenom suché zrní. Země by mohla být rájem, jenom člověk je její nepřítel. Proč tak bezcitní jsou lidé nejen na přírodu, ale i na zvíře. Trápí je, týrají, a proč? To nikdo neví. Rád člověk má jen sebe, je sebestíživý a zlý. Ptáš se proč? Odpověď - já nevím, snad se polepší.

Jitka Čechová
Iva Chovancová
Zuzana Ilčíková

Pohádka o příchodu jara

Uprostřed buchlovských lesů stojí obrovitánský dub. Pod jeho kořeny je malý domek, ve kterém žije lesní skřítek Janek. Je hodný a velmi starostlivý o všechny své lesní kamarády. Každý tvoreček a každá rostlinka ho má ráda, až na jednoho stále ubručeného jezevce. „Proč mě tak brzy budíš?“ vylezl ze svého doupěte jezevec. „Brzy přijde jaro a já nemám nic přichystáno.“ odpověděl Janek. A jak se ta dobrá novina ozvala v lese, začala se všechna zvířátka sbíhat okolo Jankova stromu. „Ono už přijde jaro?“ pokřikovala přes sebe zvířátka. „Ano, jaro mi poslalo telegram, že již brzy za námi přijede.“ usmál se Janek. „Ale něco od vás potřebuju.“ „A co?“ ozvalo se z houfu. „Prosím, pomůžete mi oběhnout všechny domečky, stromy, rostlinky a vzkážete jim tu dobrou novinu, že už přijde jaro? Ať vylezou sněženky, pampelišky, ostatní květiny, kterých přišel čas, a stromy ať vyženou pupeny ze svých postýlek.“ Jen to dořekl, ozvalo se: „Ano, to je maličkost.“ a zvířátka se rozběhla do všech stran lesa. Jen co večer ulehli do svých postýlek, usnuli únavou. „Tuk, tuk, tuk.“ „Aáá.“ zivil Janek: „Kdo je za dveřmi?“ „To jsem já, jaro.“ „Jaro?“ zasekl se Janek. „Ano, jaro.“ Janek otevřel dveře a opravdu. Stálo tam

asi tříleté děvčátko se zlatými, jak andělek kudrnatými vlásky. „Pojď dál,“ pozval ji. „Ne, radši mi pojd' ukázat své království.“ Šli lesem a jaro se nestačilo divit. „Odvedl jsi kus dobré práce,“ usmálo se. A to už začala zvířátka vylézat ze svých příbytků. „To nejen já, ale to mi pomáhal celý les.“ Janek ukázal na všechno kolem sebe. Tak jarní dny ubíhaly, jaro stárlo, až jednoho dne řeklo: „Musím už jít. Můj čas u vás už skončil pro tento rok, ale příští rok přijdu zas.“ Srdečně se jaro rozloučilo a zmizelo. A tak to jde pořád a půjde do té doby, dokud lesy v Buchlovských horách nevymizí.

Alena
Pacholová
8.C. ZŠ
Dolní
Němčí

Doplňte si do knihovny...

Fauna jihovýchodní Moravy

Autor: Pavel Bezděčka, vydalo: Slovácké muzeum Uherské Hradiště. Cena: 39,- Kč.

Knih o přírodě je v současné době záplava. Knihkupectví nabízejí publikace různých témat, jednu krásnější a barevnější než druhou. Mají většinou však jeden velký nedostatek a to, že pocházejí ze zahraničí. Znamená to, že se v nich dozvíte o přírodních prvcích, které jsou běžné tam, ale chybí u nás, a určité základní informace z našeho okolí nenajdete. Publikace Fauna jihovýchodní Moravy je první svého druhu, která tuto situaci napraví. Není to kniha barevná, ale levná a přitom velmi cenná vzhledem k úplnosti informací, které poskytuje. Pavel Bezděčka v ní čtenářům (dětem a dospělým) představuje nesmírnou pestrost naší fauny a podává zejména informace, které v učebnicích přírodopisu schází. Jádro knihy tvoří přehled naší fauny, který ve velmi čtivém podání prochází celou říši živočichů, od jednobuněčných až po ptáky a savce. Dozvíte se, kolik je druhů v jednotlivých skupinách v České republice či na jihovýchodní

Moravě, jak žijí a další zajímavosti. Tato kapitola je zpestřena jasnými perokresbami zástupců skupin, které jsou též z pera autora. Význam publikace zvyšují další kapitoly, ve kterých se najde spousta informací, které se jinde těžko shání. Kromě charakteristiky jihovýchodní Moravy je to výzkum fauny, ochrana živočichů (kdo zodpovídá za ochranu přírody, na koho se obracet). Nechybí ani krátký kvíz a cenné přílohy, jako seznam důležitých adres (kromě Správ CHKO přírodovědecké ústavy, nevládní organizace, ekocentra), seznam chráněných živočichů a chráněných území a slovníček odborných pojmů.

Jasně to není pouze „praktická příručka pro mladé badatele a ochránce přírody“, ale i nezbytný zdroj informací pro učitele, kteří si často stěžují na nedostatek znalostí o zdejší přírodě. Zkrátka, je to kniha, která na žádné škole nemůže chybět.

Faunu jihovýchodní Moravy lze objednat u Slováckého muzea, Smetanovy sady 179, 686 11 Uherské Hradiště, nebo koupit na výstavě stejného názvu ve Slováckém muzeu.

Jan W. Jongepier

Tentokrát Interview s paní Zemí!

Dobrý den, vážení čtenáři novin Život. Tentokrát se vám hlásím z České republiky, kde dělám interview s paní Zemí.

1. Novinář
2. Paní Země

1. Dobrý den.
2. Dobry.

1. Jsem redaktor z novin Život a chtěl bych vám položit několik otázek.

2. Prosím, bezevšeho.

1. Slyšel jsem, že budete mít svátek, paní Země.

2. Ano.

1. A smím se vás zeptat, kolik vám bude 22. dubna 1997 let?

2. 500 000 000 let.

1. Uf, to je tedy dost.

2. To ano, pane redaktore. Taky jsem toho dost zažila. Jak jistě víte, chodili po mně dinosauři, a žili tu různí ptakoještěři.

1. Vím na vás, paní Země, že máte 3 děti.

2. Ano, to víte správně, pane redaktore, 1 kluka a 2 holky.

1. Jsou to Vzduch, Voda a Půda?

2. Ano, zcela správně. Ale dělají mi velké starosti. Každý den chodí s modřinami a boulemi.

1. A smím se zeptat, kdo jim to dělá?

2. Vy to nevíte? Přitom je to tak lehké. No přece ČLOVĚK!

1. A jak?

2. Vezmeme to pěkně popořádku. Třeba můj syn Vzduch. Neustále pouštíte do ovzduší různé škodlivé plyny, zplodiny, radiace, požáry chemických látek, ale nejhorší, co mu mohou lidé udělat, je používání sprejů s freony a pálení umělé hmoty, ze které se toho bordelu, s prominutím, dostává nejvíc. A pak

dojde domů celý uplakáný, že mu lidé nadávají, jaký je špatný a přitom si ani neuvědomují, že si za to mohou jenom oni. A to ještě není všechno. Tak například moje dcera Půda si v jednom kuse stěžuje, jak jí bolí břicho.

1. Ale proč, paní Země?

2. To je lehké, lidé do ní zahrabávají umělé hmoty a různé plechovky, sáčky, krabice, ale ze všeho nejhorší je, když na ni vylejí nějakou chemikálii nebo zapálíte trávu, ve které žijí broučci a pak se divíte, že jich čím dál tím více ubývá.

Nejhorší je ale na tom moje dcera Voda. Chodí totiž nejvíce odřená.

1. A proč, smím-li se zeptat.

2. Protože vy, lidé, do ní pouštíte z různých továren jedy a různé chemikálie. A také vaše havárie tankerů, které způsobují ropné skvrny, které vám trvá třeba celý rok, než uklidíte, ale to moc nepomůže, protože těm mrtvým živočichům, které má dcera ukryvá ve svých vlnách, už nikdo nevrátí život.

1. Děkuji vám mnohokrát a slibuji, že se budu snažit, abychom my lidé dali k těm vašim narozeninám co nejpěknější dárek Vám i vašim dětem. Ještě jedenkrát děkuji.

2. Nemáte zač, pane redaktore.

Z České republiky pro noviny Život Luďa Půdelka.

Luďek Půdelka
7.A. ZŠ Dolní
Němčí

Vzácné a ohrožené druhy květeny okresu Zlín

Autor: M. Elsnerová, vydalo: Muzeum jihovýchodní Moravy, Zlín. Cena: 154,- Kč.

Nezávisle na sobě se nedávno objevily tři publikace o přírodě zdejšího regionu pro širokou veřejnost. Kromě Fauny jihovýchodní Moravy - recenzována na straně 9 - jsou to dvě pěkně provedené publikace vydané zlínským Muzeem jihovýchodní Moravy.

Nejlustší z nich nás seznámí s osmdesáti dvěma druhy rostlin chráněnými podle vyhlášky č. 395 z roku 1992 anebo uvedenými v červeném seznamu z roku 1979. Každý druh je většinou zobrazen barevnou fotografií živých rostlin, v případě vyhynulých a neznámých druhů fotografií herbariové položky. Některé jsou i zo-

brazeny perokresbami.

Text obsahuje zpravidla stručný popis dotyčné rostliny, dále informace o rozšíření, výskytu (uvedené jsou lokality, kým a kdy druh byl nalezen) a ohroženosti. Autorka dále uvádí úroveň ohroženosti v rámci okresu Zlín, což je označeno barevnou tečkou. Tento systém však neosvědčuje, používání písmen nebo čísel by mohlo působit lépe.

Kvalita fotografií je většinou dobrá, několik je bohužel méně zaostřených (jednokvěták) nebo jinak nedokonalých (jaaterník, mochna drobnokvětá). Kniha je vytištěna na křídovém papíře.

Jan W. Jongepier

Marta Elsnerová
Vzácné
a ohrožené
druhy květeny
okresu Zlín

Místo, které mám nejraději

Místo, které mám nejraději je prosté, ale pro mne nejkrásnější na světě. Zním ho už od svého raného dětství. Na jaře je tam nejkrásnější. Nebe je tam tmavě modré. Na něm se prohánějí bílé koráby mraků bělostných tak, až z nich bolí oči. Temně zelené jehličnany jako by strážily všechny ty kopce, rokle a údolíčka. Na malé paloučky a stráně jako by někdo rozesel tisíce barevné kvítí. Ale jen jedna jediná květinka vládne všem ostatním. Vypadá přitom tak tiše a skromně, když s ní větřík pohupuje za veselého cvrkotu desítek ptáčích hrudek. Je to kopretina - moje nejmilejší květina. Pod jedním z kopečků nesměle bublá potůček plný drobných oblázků. Lesní cestu lemují staleté lípy, mlčenliví svědci krásy, která se udála i té, která teprve přijde.

Na jaře je tam veselé, celičkový svět by z té krásy zpíval. Podzim má však také své kouzlo. Barevné listy blikají do dálky, větřík

se prohání v tenkých větvičkách, které jako by truchlily. Vždyť považte - na jaře, kdy se celý svět radoval, stály tam jako vznešené nevěsty, oděny celičkou v bílé honosné voňavé roucho.

V létě zase dávaly ovoce. Malé, lesklé, ale tak trpké, že se po něm okamžitě zkroutil obličej. A teď tu stojí, jako by umíraly. Nebojte se, neumřou! Jen zdravě usnou, aby zas z jara se smály na celý svět.

Pak se nebe zatáhne těžkými olověnými mraky a něco tak něžně lehouchkého se snáší tiše k zemi. Vypadá to, jako by se

tam nahoře protrhly peřiny. Ano, ubodli jste. Je to první sníh, lehounký jako perutě labutí. Po chvíli se roztaje, zubaté sluníčko rozsévá na kraj své mámivé paprsky a vše nasvědčuje tomu, že za docela malou chvíli

se stráně zazelenají a ptáci začnou zpívat. Není to však pravda. Zanedlouho celý kraj pokryje bílá peřina, pod kterou tiše usne všechen život. Loučky pokryté sněhem se podobají zářícímu koberci, přes který jen občas proběhnou plaché smy. Mnohem dříve, jako černá čepice, snáš se tma na celý kraj. Příroda pod sněhem i nad ním mlčí. Zima a strádání vládnou zemi. Kde jsou ty jaseň slunce prohřáté stráně a paseky?

Ale jednou - co se to děje?! Sníh během chvíle roztál v břečku, hlína začíná omamně vonět, potůčky zurčí při jarní povodni a na jívách jejich břehů rozkvetly kočičky v bzukotu obletované včelkami sbírajícími žlutý pyl. Ptáci v hejnech táhnou vysokou jarní modrou oblohou. Už i ten malý mraveneček ví, že začíná jaro.

Jaro! Kolik touhy a radostného očekávání vkládali živí tvorové do této kouzelné změny!

Slunce už svítí déle a já se v podvečer vracím z procházky. Je nesnadné, vlastně nemožné popsat, co cítím. Mám obrovskou, nepředstavitelnou radost z toho, že se jaro vrátilo do mého kraje. Jsem u čtyř posledních borovic, za chvíli budu doma. Přichází voňavá noc, na nebi plném tajemství září večernice a tam vzadu, za mnou vše krásné začíná...

Magda Kostková
6. třída ZŠ Brumov

Chráněná území okresu Zlín

Autoři: M. Elsnerová, J. Krist, D. Trávníček, vydalo: Muzeum jihovýchodní Moravy, Zlín. Prodejní cena: 95,- Kč.

Ve stejném provedení jak předešlá kniha vyšla publikace o všech 35 chráněných územích okresu Zlín, z kterých se 16 nachází v území Bílých Karpat. Hlavní důraz je kladen na informace o jednotlivých rezervacích, kniha je obohacena barevnými fotografiemi krajiny a několika významných rostlin.

Kromě toho je skoro deset stran věnováno obecným přírodním poměrům. Vydatěnou a přínosnou kapitolou je výklad různých pojmů (národní parky, přírodní památky, atd.) a jejich pozadí, neboť veřejnost si často plete chráněnou krajinnou oblast například s přírodní rezervací. Dokonce je tu už

uveden termín biosferická rezervace. Popisy rezervací obsahují zpravidla informace o situování, charakteru území, dále o výskytu významných druhů. Jsou to hlavně druhy rostlin a občas plazů či obojživelníků, jen vzácně jsou uvedené údaje o motýlech a jiném hmyzu.

Obě knihy plní příjemnou formou mezeru v informacích o zdejší přírodě a krajině a nesmí chybět v místních knihovnách. Doporučuji je také učitelům přírodovědy a druhou publikaci i učitelům zeměpisu.

Jan W. Jongepier

Marie Elsnerová
Jan Krist
Dušan Trávníček

Chráněná území okresu Zlín

Čo nového v Bielych Karpatoch?

Červený Kameň

V štyroch obciach mikroregionu okolo Vršatca - Červený Kameň, Krivoklát, Mikušovce, Vršatské Podhradie sa tu pod gestorstvom Spoločnosti pre trvalo udržateľný život (STUŽ), odbočka Biele Karpaty Trenčín už niekoľko rokov realizuje rozsiahly program „Obnova vidieckych sídel a krajiny v Bielych Karpatoch“.

Je to nielen environmentálny program, ale hlavne program rozvoja územia, riešenia jeho sociálnych problémov pri rešpektovaní prírodných daností a jedinečnosti územia. Pre jednotlivé problémové okruhy sú vypracovávané modelové projekty, aplikovateľné aj v iných častiach Bielych Karpát, Slovenska alebo aj v zahraničí. Veľmi významným momentom je, že sa vždy realizujú v spolupráci s miestnym obyvateľstvom.

Teledom

Jeden z pilotných programov nesie zaujímavý názov „Teledom“. Nemá nič spoločné s te-

levíziou. Názov je odvodený od telekomunikácie, teda komunikácie prostredníctvom telefonných línií a počítačov. Základnou myšlienkou projektu je využitie informačnej a telekomunikačnej techniky pri rozvoji vidieka. Prakticky sa táto myšlienka uskutočnila zriadením štyroch informačných centier v obciach mikroregionu. Prácu na plný

čas čiastočný úväzok to našli štyria mladí ľudia - miestni obyvatelia. Každý Teledom - informačné centrum slúži trom hlavným subjektom - obci, podnikateľom a turistom.

Čo všetko Teledom poskytuje?

- Teledom ako obecné centrum pomáha Obecnému úradu evidenciou informácií o obci, vydávaním informačnej brožúrky o obci, vydávaním obecných novín (mesačník Spod skál), vydávaním kalendára podujatí, rozvíjaním kontaktov s ostatnými obcami. Občanom slúži ako miesto, kde môžu použiť telefon, telefax, kopírku, môžu si dať napísať text na počítači, vyrobiť oznámenie, leták, použiť knižnicu.

- Teledom ako podnikateľské centrum pomôže podnikateľom vyrobiť propagačný materiál, naučí práci na počítači, použiť telefon, telefax, kopírku, zabez-

pečí preklad listov a ponúk z a do cudzích jazykov. Poskytne priestor pre rokovanie, poradenstvo v oblasti cestovného ruchu, podnikania, účtovníctva.

- Teledom ako turistické informačné centrum zabezpečí pre hostí informácie o ponuke v obci a okolí, rezervačný systém, predaj propagačných materiálov a miestnych produktov, organizáciu podujatí, požíčkovanie športových a turistických potrieb, ... a šálku kávy a domáce pečivo.

Kto to platí?

Financovanie Teledomu je zatiaľ záležitosťou obcí (zvýhodnený prenájom priestorov, úhrada energií) a STUŽ (mzda pracovníkov, vybavenie, materiálové náklady). Už počas prvého roku existencie poskytujú centrá niektoré služby za úhradu. Postupne pribudnú ďalšie služby, napr. počítačové či jazykové kurzy, sprievodcovské služby, poradenstvo, tak aby príjmy z nich v budúcnosti pokryli prevádzkové náklady centier.

Chcete sa o Teledome dozvedieť viac? Máte záujem o služby, ktoré poskytuje?

Najlepšie urobíte, ak zavoláte IC Mikušovce 00421-827-498127

Katka Rajcová
Trenčín

U spousty lidí převládá názor, že kosení luk je barbarstvím, kterým se ničí pestrobarevná koberec květin. Přitom kosení neodmyslitelně patří k loukám a tím i k životu lidí v této oblasti.

Pamětníci vzpomínají na společné kosení, při kterém se sešla téměř celá vesnice. Svist kos doprovázel melodie kosáckých písniček a senoseč tak nebyla jen hospodářskou, ale i kulturní událostí. Staří hospodáři věděli, kdy je nejvhodnější doba seče, proč je dobré ponechávat nepokosené pásy na vysemenění, proč se vypásají až otavy... Podmínky se změnily a lidé v záplavě moderních informací zapomněli na spoustu dříve samozřejmých věcí:

- že je louky třeba udržovat, pravidelně kosit, jinak se opět promění v les (ten před příchodem člověka pokrýval celé pohorí).
- že většina rostlinných druhů je kosení přizpůsobená, semena dokáží dozrát i v pokosu, většina druhů rychle regeneruje (obruští) přzemními odnožemi, různými nebo šlahouny.

A co kosení chráněných druhů? V současné době, kdy jsou se zajištěním kosení velké problémy se dá obecně říci, že je lepší je pokosit v době květu než ponechat plochu bez zásahu. Jedno předčasné pokosení populace neohrozí a vždy se dá s vlastníky či uživateli domluvit, že po jednom časném kosení bude následovat kosení pozdější. Navíc tyto nepravidelnosti vedou ke

Tofič čmelákovitý

Ničí se louky kosěním a pastvou?

zvýšení druhového bohatství.

A pastva? Pasterectví zde mělo velkou tradici, množství dobytka mnohonásobně převyšovalo současné stavy. Způsob byl však odlišný, menší koncentrace na mnohem větších plochách. Proto jsou obavy, zda by pasením v současné době nedošlo k poškození porostu jak mechanicky okusem a sešlapem, tak zvýšeným obsahem dusíku.

Na druhé straně je jasné, že má-li se udržet současná rozloha bělokarpatských luk a pastvin, nelze spoléhat jen na dotace, je třeba hledat místní zdroje zhodnocení sena. Nejvhodnější by zřejmě byla pastva smíšeného stáda ovcí a koz, současné ekonomické podmínky však nejsou příznivé. A tak jednou z cest by mohla být pastva masného skotu. Kromě ekonomického zhodnocení a využití trávy a sena by mohly být udržovány svažitě pozemky, které nyní leží ladem a postupně zarůstají náletem dřevin. Tím by se zlepšil vzhled krajiny a zvýšilo druhové bohatství (biodiversita).

V našich podmínkách zřejmě nejvhodnějším způsobem pastvy bude střídání s kosěním. Protože však není jasné, kolik dobytka a jakým způsobem pást tak, aby nedošlo k vážnému narušení lučních porostů, získala v minulém roce ZO ČSOP „Bílé Karpaty“ dotaci na projekt „Vliv pastvy masného skotu na luční porosty Bílých Karpat“. Cílem tohoto projektu je najít kompromis mezi ochranáři a zemědělci, mezi ekonomikou a zachováním biodiversity.

Vybrána byla asi 20 ha plocha v údolí Kazívce u Suchova, která byla oplocena. Jedná se o svažitě

Oplocování výzkumné plochy v údolí Kazívce

pozemek, který je doposud druhově bohatý, v posledních letech ležel ladem a nedá se očekávat, že by ze strany uživatele byl zájem o jeho kosění. Projekt probíhá ve spolupráci s KVATRO s.r.o. Polovina plochy bude každoročně kosena, polovina pasená, počet kusů dobytka nepřesáhne dvacet.

Důležitou součástí projektu je sledování změn porostu. Z tohoto důvodu bylo vyznačeno 10 stálých ploch o velikosti 1,5 x 1,5 m, na kterých budou každoročně zapisovány všechny rostlinné druhy. Polovina těchto ploch byla ohrazena a bude pouze kosena, další budou pod vlivem pastvy. Je jasné, že v některých místech může dojít k narušení původního porostu, dokonce se musí počítat s tím, že některé vzácné rostliny (dokonce i orchideje) budou spaseny. Tímto způsobem bude však možné obhospodařovat mnohem větší plochu, takže šance pro cenné luční druhy spíše vzrostou. Mírné narušení může podpořit klíčení mnohých druhů, a tím omladit a obohatit porost.

Přínos projektu spočívá kromě nalezení optimální metody pastvy i v prohloubení spolupráce mezi ochranáři a zemědělci.

**Ivana Jongepierová
Veselí nad Moravou**

Rozšíření a ochrana orchidejí na Moravě a ve Slezsku.

Autoři: M. Jatiová & J. Šmiták. Vydala: Agentura ochrana přírody a krajiny, středisko Brno. 545 stran. Cena: 390,- Kč.

I u nás v České republice se vyskytují v přírodě orchideje. Jsou to nesmírně zajímavé, často krásné a většinou

citlivé rostliny, jejichž výskyt potvrzuje kvalitu životního prostředí. Zajímavé je, že většina z nich roste i na Moravě, některé dokonce pouze v této části republiky.

Tato kniha se zabývá hlavně jejich rozšířením v oblasti Moravy a Slezska. To je znázorněno v síťových mapkách. Navíc je každý druh zobrazen dvěma kvalitními barevnými fotografiemi - jedna ukazuje celkový vzhled rostliny, druhá detaily květů. U většiny druhů jsou přiloženy i perokresby Františka Gregora.

Pro nepřítis odbornou veřejnost jsou tyto obrázky a mapy spolu se stručnými informacemi o každém druhu nejpřitažlivější. Většina knihy (zhruba 70 %) je však věnována všem známým nálezům každého druhu (celkem 55), což laika spíše odradí. U běžných druhů tyto seznamy nálezů zabírají přes 20 stran málo čtivého

textu. Kniha by určitě získala přejemnější podobu při šetrnějším způsobu uspořádání právě těchto seznamů.

Nicméně vyčerpající a podrobné údaje o výskytu každého druhu orchideje jsou velice cenné, jak pro „orchideology“, tak pro začátečníky. Nyní si může každý, kdo nějakou orchidej najde, touto publikací ověřit, jestli jde o známou lokalitu či nový objev.

Údaje jdou někdy zpět do minulého století a tím ukazují smutnou stránku výskytu orchidejí u nás. Skoro bez výjimky je z knihy patrný výrazný pokles lokalit, který je dále vidět při prvním pohledu na mapky rozšíření. V nich jsou totiž už pouze historické údaje označené bílými kolečky a současné výskytu černými.

Na druhé straně mě potěšil další závěr, který jsem si z mapek této knihy udělal, a to, že kniha dokládá velký význam Bílých Karpat pro mnoho druhů orchidejí.

Výhoda publikace je, že texty jsou i v němčině, takže ji můžeme i darovat cizím hostům se zájmem o naši přírodu.

Jan W. Jongepier

NAPSALI JSTE NÁM

Naučná stezka Ždánickým lesem

V srpnu loňského roku byla ve Ždánicích otevřena „Naučná stezka Ždánickým lesem“, která je koncipována jako turistická vycházková trasa, jež by měla návštěvníky a turisty provést nejznámějšími a charakteristickými partiemi zdejšího lesa.

Současné poskytuje i základní informace z oblasti geografie, biologie, myslivosti, rybářství ve Ždánickém lese. Je zde zmíněna i historie Ždanic a Lovčic a jejich současný rozvoj. Tyto údaje jsou umístěny na 14 tabulích po celé trase naučné stezky, která začíná na autobusovém nádraží ve Ždánicích a končí u kostela v Lovčicích. Celková délka naučné stezky činí 7,14 km, pokud se návštěvník vrátí k výchozímu

stanovišti ve Ždánicích nebo Lovčicích (cesta je průchodná oběma směry) ujede celkem 11,14 km. Trasa překonává celkový výškový rozdíl 140 m. Nejnižší položeným místem je výchozí bod na autobusovém nádraží ve Ždánicích (218 m n.m.), nejvyšším bodem stezky je rozcestí na kótě 356 m.

Návštěvníci naučné stezky procházejí mimořádnými partiemi Ždánického lesa, které v řadě míst odpovídají původnímu dubobukovému porostu (ve Ždánickém lese je evidováno 880 ha jejich genových základů). Stezka je zavedena do rekreačního příměstského lesa „Palánek“, či

přírodní rezervace „U vrby“ (30 ha). Nabízí návštěvníkům příjemnou procházku lesem spojenou s nenáročným poučením. K vybudování naučné stezky nás vedla myšlenka na zpopularizování unikátního lesního společenstva ve Ždánicích, stejně jako snaha upozornit, že i ve zdánlivě turisticky neatraktivních regionech lze objevit krásné přírodní partie. Ždánický les (v roce 1996 vyhlášený jako přírodní park) je zároveň jednou z mála lokalit nepoškozených nepříznivými civilizačními faktory.

František Markus
Ždánice

Kanšperk

Tomu, kdo první přijede do Suchova ze strany od Blatnice, připadá, že tato dědina končí snad někde v nebi. První domky se krčí v dolině, kde se často válí rání mlhy a poslední domky rozřezávají nahoře na Suchovském Šumárníku mraky svými ostrými střechami. Nelehko je kuchařince z dolního konce „odskočit“ si k mamce na horní konec pro zapomenuté kvasnice nebo stuhu do vlasů na večerní parádu. Na okraji této rázovité vsi stával před mnoha a mnoha lety hrad či spíše hrádek, jenž slul Kanšperk.

Původ hradu

Původ tohoto jména je jedno-
duchý, neboť i laik připustí podobu s německým „Gansberg“ což opět po našem znamená „Husí hora“. Historie Kanšperka není nijak oslňující a ani se přesně neví, kdo je jeho stavitel. První písemné zmínky o Kanšperku se objevují až v roce 1360. Má se za to, že stavitel hradu mohl být Beneš řečený Hus z Doupova, jehož stopy na moravsko-uherském pomezí lze vysledovat ve starých písemnostech již v roce 1339. Beneš měl dva syny, Vernuše a Viléma z Kanšperka a Lipova, o nichž staré záznamy prozrazují, že v roce 1381 prodali, spolu se Ctiborem z Lipova celé městečko Lipov, polovinu Němčí a dvůr v Korytné poručníku pana Petra z Kravař a Strážnice. Počátkem 15. století byl hrad v držení Bohuše z Otěšic a později přecházel od jednoho vládyckého rodu k druhému. Z následujících vládyků jsou známi například Beneš Doupovec z Doupova a Jan Lysek z Brandýsa. Právě

tento okamžik může být z dějin Kanšperka jeden z nejzajímavějších. Není totiž vyloučeno, že Kanšperk je rodištěm známého a věhlasného válečníka Jana Jiskry z Brandýsa.

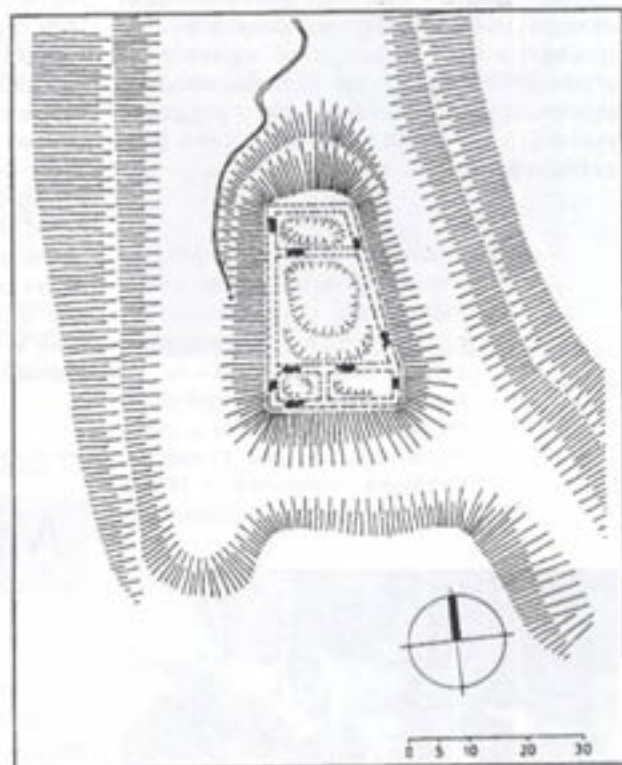
Zánik hradu

Stejně, jako není přesných informací o vzniku hradu, nejsou známy podrobnosti ani o jeho zániku. Hrad Kanšperk pravděpodobně zpustl v časech husitských nájездů do Uher a nebo spíše o něco později (tedy ve druhé polovině 15. století) v období válek česko-uherských, kdy zanikla celá řada moravských hradů a hrádků. Koncem 15. století byl hrad zcela určitě pustý, jak dosvědčují prodejní listiny strážnického panství z roku 1486 a 1501. Tehdy přešlo celé strážnické panství včetně „Kanspergu, hradu pustého“ do vlastnictví Jana ze Žerotína a jeho synů.

Dnešní stav

Do dnešních dnů ze z hradu Kanšperka zachovaly jen nepatrné zbytky. Jsou situovány na nevýrazné a nenápadné ostrožně nad obcí Suchov. Od jihu, tedy od přístupové šije, je vlastní půdorys hradu oddělen 3 až 5 metrů hlubokým příkopem širokým místy 15 metrů. Půdorys má tvar lichoběžníku o stranách dlouhých cca 35 x 20 metrů a dnes je porostlý mladším listnatým lesem. Z vlastních staveb se ve velmi malé míře dochovaly zbytky kamenných obvodových zdí a spousta kamenné suti

s úlomky malty. Z reliéfu lokality lze usoudit, že se jednalo o dvoupalácovou nebo třípalácovou dispozici s mezilehlým nádvořím. Dále lze předpokládat, že hrad Kanšperk neměl obrannou věž. Žádná dobová kresba hradu se však nedochovala a dosud zde nebyl proveden detailní archeologický průzkum ani zjišťovací sondáž.

Kanšperk - celkový půdorys lokality

A tak se otvírají dveře dokořán všem romantikům, snilkům a milovníkům historie. K tomuto článku přidáváme ilustraci půdorysu hradu Kanšperka převzatou z knihy J. Kohoutka „Hrady jihovýchodní Moravy“. Máte-li čas a chuť zkuste si vymyslet a nakreslit podobu hradu Kanšperka v čase jeho největší slávy a kresu pošlete naší redakci. Nejzdařilejší z nich otiskneme a odměníme.

Pavel Bezděčka

Horňácké mládí rozkvetlé folklórem

V předpremiéře v lipovské sokolovně a pak v premiéře v Kulturním domě odborů ve Velké nad Veličkou bylo možné shlédnout v polovině dubna jubilejní 25. ročník dětského folkloristického festivalu Mladé Horňácko. Jedinečná přehlídka svého druhu nejen na Slovácku ale i v celé naší republice opět ukázala i do kultury regionu nezasvěcenému divákovi v čem je tato akce výjimečná - především ve velkém zájmu školní mládeže obléknout se do lidového kroje a přirozeně vystoupit na veřejnosti bez velkého přesvědčování a donucování.

V letošním jubilejním ročníku se představilo na tři sta účinkujících dětí ze všech devíti obcí Horňácka. Největší početní zastoupení měla Velká nad Veličkou, již reprezentovalo 140 zpěváčků muzikantů a tanečnicků z národopisných kroužků Kropáček, Orešinka, Veličánek a Mladá Velička. Z Lipova účinkovaly děti

ze souboru Lipovjének I a II, děti z Hrubé Vrbky, Malé Vrbky a z Kuželova, jež spojuje navštěvování jediné školy v poslední jmenované obci, společně vystoupily se svým kroužkem Krahulíčkem. Rovněž ostatní školy obcí Horňácka - Louky, Javorníka, Nové Lhoty a Suchova - reprezentovaly školní kroužky pojmenované podle zdrobnělých názvů svých obcí.

V poslední době je patrný velký

nárůst muzikantských vystoupení, což je obzvlášť potěšitelné, neboť slavní muzikanti Horňácka mají své následovníky.

Na přípravě a realizaci Mladého Horňácka se podílí nespočetná řada organizátorů, pedagogů a vedoucích jednotlivých kroužků, souborů a muzik. Jejich pouhé vyjmenování by přesáhlo prostorové možnosti tohoto článku. Jedno jméno je však nutné uvést. Etnografka, choreografka a taneční pedagožka Zdenka Jelínková je duší tohoto festivalu už od samého počátku před 25 lety. Stála u jeho zrodu a z větší části se každoročně podílela na scénářích a režii. Sama letošní

ročník zhodnotila jako jeden z nejvydařenějších.

I když je Mladé Horňácko nesoutěžním festivalem, vybrala z dvaapůlhodinového programu odborná komise Folklorního sdružení České republiky do regionální přehlídky folklorních souborů Slovácka Veličánek, Hlotaček a Krahulíček. V Kyjově nakonec v konkurenci 15 souborů ze čtyř okresů uspěl Veličánek, který bude reprezentovat Horňácko a Slovácko na Moravsko-slezské přehlídce v Zábřehu na Moravě.

Antonín Vrba
Velká nad Veličkou

Nahrávky věčně živé

V posledních čtyřech letech prožil horňácký folklór doslova revoluci ve vydávání zvukových nosičů. V bohatém výběru nahrávek, které byly pořízeny v profesionálních i improvizovaných studiích, nalezneme rovněž profily zpěváků a muzikantských osobností. Jedním z unikátů je nahrávka mužských a ženských sborů z Horňácka, na které se prezentuje 18 pěveckých těles složených z dvoustovky horňáckých zpěvaček, což nemá obdobu v žádném jiném podobném regionu. K dalším zajímavým titulům patří: Horňácká cimbálová muzika Jarka Miškeřika; Fašánek - Horňácká cimbálová muzika Ležhory; Horňácký hudec - Martin Hrbáč; František Okénka - Preleteuo ptáča; Zpívá Jura

Hudeček z Velkéj; Jura Hudeček podruhé; Za Vladimírem Klušákem; Pokoj lidu všemu - Dušan a Luboš Hořý; Horňácký advent - HaDivadlo; V Brně na Špilberku... Muzika M. Hrbáče, Hradišťan, Gajdoši; Moravská muzika Ludka Šáchy (zpívá mj. Jura Slovák); Písňový svět malíře Antoše Frolky; Vánoce s Lipovjanem; Zahrajte mně, hudci - hraje a zpívá Lipovjan.

Bližší informace k jednotlivým nahrávkám je možné obdržet u jejich distributora Agentury -AV-, 696 74 Velká nad Veličkou 822 (tel.0631/329 148). Na této adrese si lze uvedené tituly objednat i na dobírku. Cena kazet se pohybuje od 110,- do 150,- Kč, cena CD od 220,- do 250,- Kč.

Jiří Pšurný

Svítím si vlastním světlem

V pátek 7. března 1997 byla ve sloupové síni muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě slavnostně zahájena výstava fotografií paní učitelky Marie Zavadilové. Ve svých fotografických zachytla život a krásu přírody na Kopanicích, v letech 1920 - 1930.

Paní učitelka přichází na dolní školu v Žitkové v roce 1919. Později, v roce 1926, přechází učit na obecnou školu do Starého Hrozenkova.

Při svých školních povinnostech se věnuje, i se svým manželem, osvětové činnosti. Zakládají divadelní soubor, orchestr, v němž hraje na housle. Paní učitelka sbírá výšivky, písně. To využívá ve škole. Děti se učí zpívat, tancovat, vyšívát, recitují a hrají divadla. Při vši práci a starosti o rodinu nezapomíná fotografovat. Věrně zachycuje chudý, krásný kraj a jeho obyvatele. V roce 1935 organizuje s ostatními učiteli výstavu Kopaničářský den ve škole Starý Hrozenkov. Zde vystavuje podstatnou část svých prací. Od školního roku 1925 přechází učit na obecnou školu v Uherském Brodě. V roce 1960 se stěhuje za svou dcerou do Bratislavy. Práce paní učitelky jsme měli možnost opět zhlédnout v roce 1988 ve Starém Hrozenkově, kdy Klubové zařízení pořádalo společnou výstavu p. Zavadilové, fezbáře Josefa Michalce ze Starého Hrozenkova a básní bývalého učitele ve Vyškovci Václava Kozáka.

Vernisáž slavnostně zahájil projevem ředitel muzea PhDr. Popelka. Vyzvedl důležitou činnost paní učitelky na Kopanicích. Po projevu zahrála hudecká mu-

zika souboru Kopaničář. Písně, které paní učitelka měla ráda, zazpíval dívčí sbor a Laďa Gabrhel. Zahájení výstavy se zúčastnila dcera paní učitelky, akademická malířka Květa Fulierová, která do roku 1960 působila v Uherském Brodě.

Je velká škoda, že není možné získat pro Hrozenkov nebo do muzea v Uherském Brodě.

Ladislav Gabrhel
Starý Hrozenkov

Výlet do neznáma

Kdes lítal, smutný čápe?
K továrně, co v údolí stojí.
Viděl jsem dívky a kouzla,
viděl jsem ptáky, co se bojí.

Od dýmu nebe celé je černé,
věř mi, opravdu je to strašidelné.
Celé údolí obléklo se do šedí,
nic veselého se tu nevidí.

A voda? Ta tu k pití není.
Dávno už, co byla plná ryb,
žabky poskakovaly po kamení.
Kdo za to může? Kdo udělal tolik chyb?

Potkal jsem myšku a zajíce,
utkali, co jim nohy stačí.
Nechtějí tam bydlet už více.
Uletěl jsem, ještě že mám křídla ptačí.

Z literární soutěže, pořádané Ekocentrem
Pantoflíček v Dolním Němčí

Já chcu ...

Zalesňovat (4)

V souvislosti s útlumem zemědělské výroby a klesajícím zájmem o hospodaření na loukách, pastvinách a ostatních pozemcích roste počet zájemců o zalesňování. Tento trend má v sobě určité přínosy, ale nese sebou i určitá rizika ve vztahu ke krajině i přírodě.

Obecně je známo, že les je společenstvo stabilnější než louky, s mnohými hospodářskými i ekologickými funkcemi. Kromě zdroje dřevní suroviny je to např. i funkce protierozní,

ochrany přírody a krajiny, na které má odborníky (botanik, zoolog, krajinný ekolog, lesník), kteří musí záměr posoudit a zvážit jeho důsledky.

Správa přitom vychází podle zákona ze zóny odstupňované ochrany (dostupné na každém příslušném obecním úřadě). V I. zóně CHKO je velmi nepravděpodobný souhlas se zalesněním, neboť tyto plochy jsou nejhodnotnější z hlediska přírody a krajiny. Ale mohou se vyskytnout problematické parcely, jejichž zalesnění nebude na újmu zóny. Obdobné je to v II. zóně, ale pravděpodobnost souhlasu je poněkud vyšší. Velmi vysoká je možnost zalesnění v III. a IV. zóně, zejména u orné půdy, vyhnojených luk a pastvin. Na parcelách „ostatních ploch“, okrajích lesa, mokřadech atp. však mohou být významná společenstva či chráněné druhy, které by změnou porostu zanikly. Nezanedbatelné je zachování „kra-

jinného rázu“ daného místa, který může zalesnění podstatně změnit, a ne vždy k lepšímu.

V poslední době je také důležité dbát na vymezení sítě územních systémů ekologické stability, které by také rozsáhlejším zalesněním neměly být porušeny.

Z toho všeho vyplývá, že posouzení každé lokality ohledně zalesnění je možno provést pouze ve vegetačním období. S tím žadatel musí počítat a žádost o závazné stanovisko Správy CHKO Bílé Karpaty podat v dostatečném předstihu. Musí taky počítat s tím, že Správa může dle zákona povolit pouze původní a stanovištně vhodné dřeviny, což na území Bílých Karpat není smrk ztepilý! Konkrétním výběrem dřevin a jejich porostní skladbu Správa CHKO samozřejmě poradí.

Libor Nováček

Chovatelé, pozor CITES!

vodohospodářská, klimatická, hygienická, rekreační. Ne vždy je však les řešením optimálním. Zvláště v CHKO je zapotřebí velmi odpovědně zvážit všechna pro i proti, a to z hlediska majitele i z hlediska státní správy.

U majitelů často pro zalesnění hovoří nezájem nebo nemožnost zemědělsky hospodařit, vzdálenost bydliště restituentských pozemků a v neposlední řadě možnost dotací od ministerstva zemědělství.

Správa CHKO řeší problémy

V roce 1973 byla ve Washingtonu podepsána úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, zkráceně nazývaná CITES. Účelem konvence je zajistit, aby mezinárodní obchod nebyl příčinou ohrožení těchto druhů.

Podle statistických údajů je využívání divoké přírody pro účely mezinárodního obchodu

druhou nejvýznamnější příčinou ubývání druhů na naší planetě, a to hned za ničením přirozených stanovišť. Bývalé Československo přistoupilo k úmluvě v roce 1992.

Zákonně byla tato úmluva zajištěna doposud pouze zákonem č. 114 z roku 1992 o ochraně přírody a krajiny. V letošním roce vešel v platnost zákon č. 16/1997 Sb. a jeho prováděcí vyhláška č.

82/1997 Sb., který má zajistit plnění Washingtonské konvence u nás.

Tento nový zákon zakazuje dovoz a vývoz chráněných druhů bez povolení Ministerstva životního prostředí. Zakázáno je i používat jedince bezprostředně ohrožených druhů na území ČR pro obchodní účely. Zákon uvádí podmínky k udělování vývozních nebo dovozních povolení pro druhy chráněné CITES. Dále

zavádí povinnou registraci druhů, jejichž seznam je uveden ve vyhlášce a která se vztahuje zejména na chovatele exotických živočichů bezprostředně ohrožených druhů (nevztahuje se tedy na chovatele andulek, korel apod.).

Ten, kdo chce takové druhy legálně držet, to bude muset prokázat registračním listem, který vystavuje na území CHKO Správa CHKO, jinak okresní úřad.

Povinnou registraci je třeba provést do 30.9.1997.

Z výše uvedeného vyplývá, že chovatelé a pěstitelé exotických druhů by si měli ověřit, zda jimi držené druhy nepatří mezi povinné registrované. Tyto informace získají při prostudování vyhlášky č. 82/1997 Sb. nebo na Správě CHKO či okresním úřadě.

**Bohumil Jagoš
Lipov**

Zalučňování - ano, ale...

V poslední době byly na Správě CHKO evidovány žádosti o dotace na zalučňování polí. Důvodů k obnově luk může být několik - nejčastějšími jsou eroze, nevhodné složení stávajícího porostu, uvedení půdy do klidu. Zalučňování může také být součástí vytvoření ochranného pásma kolem vodního zdroje, rezervace, nebo použití v projektech územního systému ekologické stability krajiny.

Až do roku 1995 bylo možné na zalučňování získat zemědělskou dotaci, v současné době však finance na zalučňování nejsou ani u Ministerstva zemědělství (MZe) ani v rámci Programu péče o krajinu, financovaného Ministerstvem životního prostředí (MŽP). V tomto programu však lze získat dotaci na zlepšení druhového složení luk, ale vzhledem k ekonomické situaci jsou tyto zdroje značně omezené. Takže prvním problémem jsou finance.

Dalším, neméně významným, je volba druhového složení. Je-li cílem zakládaného porostu mimoprodukční funkce, nelze

používat jakoukoliv semennou směs, která je na trhu. Tyto směsi obsahují druhy nebo šlechtěné odrůdy, které se do našich podmínek nehodí, jako třeba bojínka luční nebo jilek mnohokvětý. Bohužel však vhodná regionální směs není doposud k dispozici, je teprve připravována (v letošním roce byla pokusně sestavena pro ZD Nivnice směs, obsahující několik regionálních druhů).

Problém druhové skladby se Správa CHKO snaží řešit tak, že projekty na zalučňování jsou zpracovávány ve spolupráci s Výzkumnou stanicí travinářskou Zubří. Snahou je stávající směsi sestavit z druhů sice na trhu dostupných, ale extenzivních s tím, že regionální druhy a

odrůdy budou v dalších letech dosévány. Z trav to může být sveřep vzpřímený, třeslice prostřední nebo smělek jehlanovitý, z pestré škály bylin chrpy, zvonky, jetele, hvozdíky nebo kopřivy.

Sběr semen pro pěstování regionálních druhů

Ale i regionální směsi nemohou být jednotné. Jednotlivé plochy mají odlišné ekologické podmínky (půdní a vodní poměry, expozice, svažitost), většinou i budoucí využití (louka, pastvina) a jeho intenzitu. Všechny tyto faktory by při tvorbě směsi měly být zohledněny, abychom se co nejvíce přiblížili přirozeným porostům, které v krajině mají své nezastupitelné místo a význam.

Ivana Jongepierová

Hady?

V České republice se vyskytuje pět druhů hadů. Často bývá mezi ně nesprávně zařazován i náš jediný beznohý ještěr s hadovitým tělem - slepýš křehký. Jen málo území v naší republice se může pochlubit výskytem všech pěti druhů u nás žijících hadů. K těmto několika oblastem patří Bílé Karpaty. I když doposud na tomto území neproběhl podrobný zoologický průzkum, existují jednotlivá pozorování, která výskyt těchto druhů potvrzují.

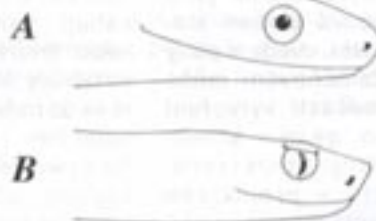
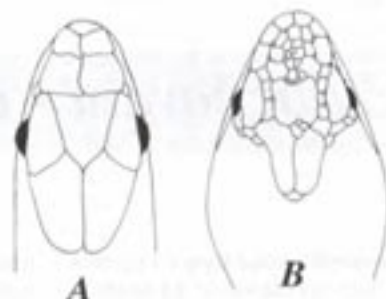
Obr. 3

Užovka obojková (obr. 1) má vzadu po stranách hlavy žluté nebo oranžové půlměsíčitě skvrny. Dosahuje délky v průměru od 70 do 115 cm. Samice bývají většinou větší než samci. Živí se hlavně žábami, ale loví i ryby, drobné hlodavce a hmyz. Patří k našim nejběžnějším hadům. Je vázána na okolí vodních ploch a to je důvod, proč je v Bílých Karpatech nepříliš častá.

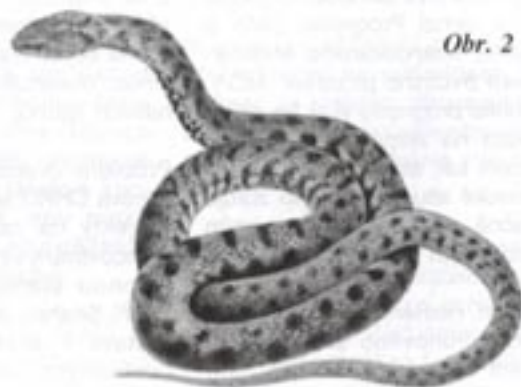
Užovka podplamatá (obr. 2) žije ve stojatých a mírně proudících teplejších vodách. Je běžným jevem, že se vyhřívá pod hladinou. Dosahuje délky 70 až 100 cm. Bylo pozorováno hromadné páření a snášení vajec několika samicemi do jednoho místa. Živí se hlavně rybami a obojživelníky. U nás se vyskytuje jen v nižších polohách. V Bílých Karpatech se vyskytuje jen velmi vzácně.

Obr. 1.

Rozdíl mezi hlavou užovky (A) a zmije (B) v pohledu shora a z profilu. Zmije má za hlavou zeštíhlený krk, má špičatější nos a zřetelnější tvaru čárky. Celkové tvary hlavy jsou hranatější.

Obr. 2

Užovka hladká (obr. 3) má za hlavou tmavou skvrnu a po stranách těla se táhne tmavý pás. Bývá často zaměňována za zmiji. Žije na slunných a křovinatých stráních. Dosahuje délky 45 až 80 cm. Živí se převážně mláďaty ještěrek, slepýšů a jiných druhů hadů. Samci spolu o samice bojují a někdy může dojít i k sežrání protivníka. V Bílých Karpatech existuje několik známých lokalit.

Užovka stromová (obr. 4) je náš největší had, který může značně přesáhnout délku 1 m. Obývá teplé křovinaté stráně, zahrady a rumišť. Obratně šplhá do korun stromů a keřů. Živí se hlodavci, ptáky a ještěrkami. Z celostátního hlediska patří k nejzáčasnějším plazům. V Bílých Karpatech je vázána převážně na blízkost lidských sídel.

Zmije obecná (obr. 5) je náš jediný jedovatý had. Má krátké, silné, shora mírně zploštělé tělo. Na hřbetě je výrazná tmavá klíkatá čára. Dosahuje délky od 60 do 75 cm. Živí se drobnými hlodavci, ještěrkami a hmyzem. Někteří jedinci jsou černě

Obr. 4

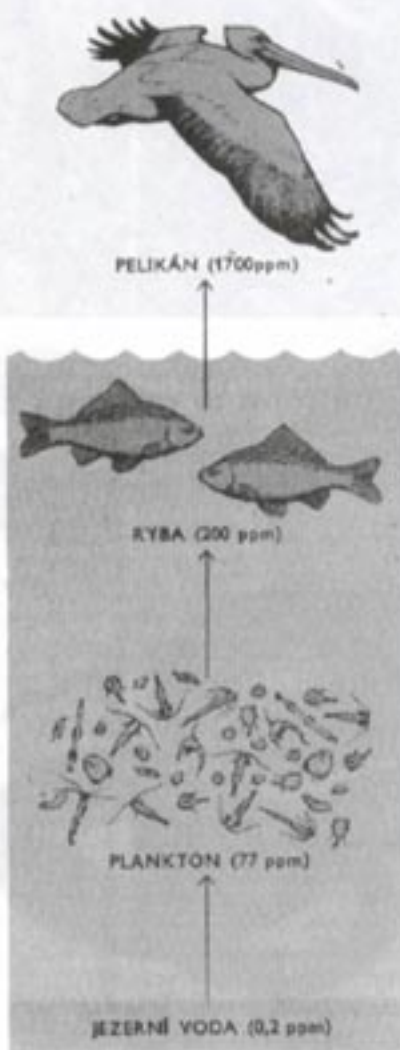
zbarvení, jiní hnědavě červeně. Mimo nížiny se vyskytuje téměř na celém území státu. I když je většina údajů o výskytu v Bílých Karpatech sporných, existuje několik pozorování, které výskyt tohoto hada v této oblasti potvrzují.

Slepýš křehký (na fotografii) nepatří mezi hady, nýbrž mezi beznohé ještěry. Díky jeho hadovitému tělu bývá nesprávně považován za hada. Žije v křovinatých stráních, na náspech, pasekách a okrajích lesů. Živí se dešťovkami, slímačky a hmyzem. Patří k běžným druhům.

Bohumil Jagoš
Lipov

Potravinový řetězec

PUTOVÁNÍ PESTICIDŮ

Příklad kumulace pesticidů v potravinovém řetězci (1 ppm je 1 díl látky na milion dílů hmoty). Na východě Spojených států začali rychle vymírat pelikáni bílí. Jako příčina byl zjištěn pesticid, příbuzný DDT, používaný tehdy na hubení „plevelných“ ryb.

Potravinový řetězec vyjadřuje proudy neustálého toku energie přírodními společenstvy.

Brr, to je ale vědecky složitá definice! Zkusme si to vyjádřit jednodušeji. Tráva roste díky živinám v půdě a sluneční energii. Myš žere travu. Liška žere myši. A mrtvá liška se stane potravou brouků hrobařů a hnilobných bakterií, které přemění její tělo zpátky na živiny v půdě. A máme tu - sice hodně zjednodušený - ale přesto příklad potravinového řetězce.

Základem každého potravinového řetězce jsou zelené rostliny. Jen ony totiž umějí díky fotosyntéze přeměnit sluneční energii v energii, ukrytou v organických látkách. (Co to je fotosyntéza se dočtete v některém z příštích čísel časopisu.) Proto jim říkáme **producenti** - výrobci. Nevšechnu energii ale přemění v chemické látky, část jí spotřebují na vlastní růst a výrobu semen, část jí přijde nazmar. Myš už patří mezi spotřebitele - **konzumenty**. Protože se živí zelenými rostlinami, říkáme jí **konzument prvního řádu**. Z energie, kterou spotřebuje ve formě potravy, využije značnou část na vlastní pohyb, udržování teploty svého těla atd., část jí ale spotřebuje na výstavbu svého těla. Je to stále vlastně tatáž sluneční energie, jen je teď přeměněna na tuky, bílkoviny a další látky. Liška je sekundární konzument, ke svému růstu a životu využívá energii, ukrytou v tělíčkách myši. Opět i ona značnou část energie spotřebuje jinak než na svůj růst. Energie, ukrytá v buňkách jejího těla, se po její smrti stane potravou hnilobných bakterií. Bakterie jí vrátí zpět do půdy. Na každém stupni potravinového řetězce se tedy jen malá

část energie ukládá to těla živočichů, daleko větší část se spotřebuje jinak. Proto někteří ekologové varují před přílišným požíváním masa - když se totiž člověk má nasytit hovězím, je třeba daleko větší rozlohy zemědělské půdy na produkci krmiva pro krávy, než by stačilo na produkci obilí, jenž by nasýtilo člověka stejně dobře.

Rovněž různé jedovaté látky často působí v potravinovém řetězci neplech. Zatímco organické látky se v tělech živočichů spotřebují, například těžké kovy, které tělo neumí vyloučit, se ukládají v organizmu a stále se tak zvyšuje jejich koncentrace. Proto jsou jimi daleko více ohroženi dravci - konzumenti druhého řádu, neboť do jejich těl se mohou takto dostat poměrně vysoké dávky jedů. (viz obrázek)

V přírodě můžeme najít tři základní typy potravinových řetězců. O prvních dvou jsem se zmínila v příkladu s liškou. **Řetězec dravců** začíná u zelených rostlin (tráva) a směřuje přes primární konzumenty (myš) k sekundárním konzumentům (liška), i těch ale může být několik stupňů. **Saprofytní** (hniloživný) řetězec vede od odumřelých těl živočichů k půdním bakteriím, které jediné umí rozložit organické látky na látky minerální, takže je rostliny mohou opět využít ke svému růstu. Třetí řetězec je **řetězec parazitů**, vedoucí od větších živočichů k menším, jenž se přživují na jejich energii.

Liška ale nežere jenom myši, ale občas se jí podaří chytit zajíce, nepohrdne ani slímákem a hmyzem a někdy si přilepší i ovocem. I na tomto jednoduchém příkladě se dá ukázat, že se potravinové řetězce navzájem propíetají do velmi složitých vazeb a vytvářejí tak neuvěřitelné předivo života.

Jana Hajduchová

Doprava

Že spolu doprava a stav životního prostředí úzce souvisí, ví snad každý. Každý se asi také setkal s řadou konkrétních příkladů. Čím dál více krajiny padá za oběť asfaltovým plochám, určeným jen proto, abychom mohli jezdit rychleji a lépe nebo zaparkovat svá auta. Značná část fosilních paliv je přeměňována na energii a do ovzduší uniká stále více škodlivých látek. Nejen že se zvyšuje riziko skleníkového efektu, ale kdo má oči, vidí, jak stromy podél dálnic postupně hynou, mezi dětmi přibývá astmatiků a alergiků. Za zmínku stojí i zmařené životy ježků, psů, koček, ale i sov, kaňat a koneckonců i žab a myši a dalších živých tvorů.

Ale skoro všichni rádi cestujeme, nemluvě o tom, že hlavně na venkově řada lidí prostě do zaměstnání dojíždět musí. Jaký je dnes u nás stav veřejné dopravy, to by bylo téma na samostatný článek. Přesto ale věřím tomu, že i za těchto podmínek se najdou lidé, kterým není jedno, co svým cestováním životnímu prostředí způsobí. Pro takové nabízím několik rad:

Vlak je z hlediska životního prostředí tou nejšetrnější dopravou

* Při volbě dopravního prostředku hraje roli mnoho faktorů, většinou je to dostupnost, čas a cena. Přidejme si k nim ještě jeden - spotřeba energie.

Při cestě železnicí se spotřebuje až pětkrát méně energie na přepravu jednoho člověka na vzdálenost jednoho kilometru než při cestě osobním autem. Autobus je někde mezi tím, i motorový osobní vlak je výrazně úspornější než autobus. Znamená to i méně škodlivých výfukových plynů, plynů, způsobujících skleníkový efekt atd. Pokud chcete jít ještě dál, můžete zvažovat i o tom, kolik jednotlivé druhy dopravy zaberou půdy. Opět tu výrazně vede silniční doprava. A v neposlední řadě můžete zvažovat i riziko nehody, které je u silniční dopravy mnohonásobně vyšší, než u železnice.

Takže se dá říci, že platí:

- jezdíte vlakem, kde to jde, nebo autobusem
- pokud musíte jet autem, nejezdíte sami (já svému svědomí ulevuji i tím, že beru stopaře. Často jsou to velmi zajímaví lidé.)
- na krátké vzdálenosti je ideální používat kolo
- na ještě kratší vzdálenosti lze chodit i pěšky. Vždyť pro obyvatele moravských Kopanic je dodnes samozřejmostí dojít pěšky několik kilometrů k obchodu, k autobusu, neublíží to ani lidem odjinud.

Největší zátěž představuje kamiónová doprava

* Často nám ale - právě vzhledem ke stavu veřejné dopravy nic jiného než používat auto nezbyvá. Pak nesmíme zapomenout na tyto důležité věci:

- špatný technický stav auta má nejen vliv na vaši kapsu, ale také zvyšuje množství nejrůznějších jedů, které vypouštíte do ovzduší, katalyzátor by neměl být luxusem.
- nezapomeňte také na možnost úniku oleje, zvlášť pokud parkujete v přírodě.
- auto by se sice mělo občas umýt, ale stále nabýskaný vůz znamená značnou spotřebu vody a energie.
- úvaha o změně pohonných látek z benzínu na zemní plyn není záležitostí bláznů, ale racionálně myslících lidí se schopností předvídavosti (zemní plyn způsobuje 20x vyšší skleníkový efekt než kysličník uhličitý, takže jeho spalování pomůže přírodě hned dvakrát).
- úcta k životu je samozřejmostí! S nohou na brzdovém pedálu můžete zachránit nejednu žabu nebo vlašťovku.

Jana Hajduchová

Co se děje na Čertoryjích?

Už se to objevilo i v novinách: Národní přírodní rezervace (NPR) Čertoryje bude modelem nového řešení naléhavého problému údržby chráněných území. Péči o tuto největší a nejcennější rezervaci Bílých Karpat - včetně uživatelských práv - převezme od zemědělských družstev Základní organizace ČSOP Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou.

Návrh na toto řešení po rok dlouhém jednání přijalo Ministerstvo životního prostředí (MŽP) z důvodu, že komplexní péče v rukách ZO ČSOP vyjde levněji a (z hlediska ochrany přírody) kvalitněji než přes dotace Ministerstva zemědělství na jednotlivá hospodářská družstva.

Prozatím jeden rok tedy budou údržbu 695 ha orchidejových luk v NPR a na přilehlých Vojských loukách koordinovat a kontrolovat veselští ochranáři. Skutečnou práci, t.j. kosení, odvoz sena, odstranění uschlých dubů, broušení pařezů a výsadbu mladých dubů, budou provádět brigádníci, jedna specializovaná firma (Ekoprogres Pět) a jedno zainteresované zemědělské družstvo. Součástí bude i botanické a zoologické sledování vlivů hospodaření na celý ekosystém. Pokud by se tento model osvědčil, je MŽP ochotné přistoupit k pronájmu ochranářům na deset let.

V letošním roce na stejný objem prací jako loni jsou plánovány finanční prostředky o celkové hodnotě 3,6 milionů korun, zatímco v roce 1996 byly náklady zhruba o milion větší. Největší vynaloženou částkou byly - a letos opět budou - finance na odstranění mrtvých dubů včetně broušení pařezů, které znesnadňují kosení.

Zabezpečení údržby chráněných území prostřednictvím občanských sdružení je odvozeno ze Spojených států a Nizozemí, kde je model *landtrustu* běžnou záležitostí.

Jan W. Jongepier

POVĚSTI

Ze Suchova

Před šesti stoletími zpusť a brzy i zanikl hrad Kanšperk, který stával nad obcí Suchov. Dodnes z něj zůstaly jen obranné obvodní příkopy a trocha kamenné sutě. Některé suchovské stařenky však stále vzpomínají pověsti, které se k tomuto hradu vztahují a které za časů své mladosti slyšely od svých stařenek.

Hradní kostel

Před dávnými časy stával nad Suchovem hrad a na nádvoří toho hradu stával kostel. Řekněme raději kostelík či větší kaple. Hrad zanikl a zpusť, ale kostelík stál dál, jako by se jej čas netýkal. Lidé ze Suchova toto místo dobře znali a často tam chodili rozjímat.

Jednou se tam vypravila matka se svou neposednou dcerou. Vyšly vysoko do kopce až k samému hradu, chvíli odpočinuly a potom opatrně procházely zpusťm nádvořím. Jejich cesta

vedla mezi kusy zdíva, zpuchřelými trámy a zborcenou střešní krytinou s okapy. Když mijely korouhvičku vichrem nedávno strženou ze střešy kostelíku, zachytila se dceř její „fertúška“ za ostrý okraj plechu a roztrhla se. Rozzlobené děvče zvolalo z plna hrdla: „Bodejť by ses do země propadl!“ a než se její hlas vrátil ozvěnou z druhé strany nádvoří, zahřmělo a celý kostelík i s ní zmizel v zemi. Matka jen tak tak životem vyvázla.

Na místě kostelíka zůstala po dlouhá léta hluboká „bařina“ a na Velký pátek zde bývalo slyšet ze země zvonění zvonů pohřbeného hradního kostelíka.

Poklad

Za starých časů měl Suchov obecního pastýře dobytka. Byl to člověk velice chudý a jeho děcka měla jen málokdy masné pusu. Jednoho roku přišlo veliké sucho a neúroda. Neurodilo se obilí ani brambory a dokonce sedláci si museli utahovat opasky. Co teprve takový pastýř.

Jednou tak pásil dobytek na Buchtinách, kde zůstávalo ještě trochu zeleného. Celičký den seděl pod stromem, nařikal na bídu a zoufal si. Najednou, kde se vzal, tu se vzal, stál před ním divný mužiček oděný celý v černém a povídá: „Nenaříkej, vždy může být lépe než dnes! Znáš tě dobře a vím, že jsi dobrý chlap. Proto ti pomohu z bídy, ale jedině pod podmínkou, že nikomu ani slovem nezjevíš, jak jsi ke štěstí přišel.“ Pastýř hned všechno slíbil a mužiček pokračoval: „Jak víš, stával nad Sucho-

vem hrad a v jeho sklepeních dodnes leží veliký poklad. Ukážu Ti cestu k pokladu a budeš-li moudrý, už nikdy nepoznáš bídu a hlad.“

Potom zavedl pastýře na kraj lesa k lískovému keři. Uchopil jej za kmen a k údivu pastýře jej celý odsunul bokem. Ukázala se černá chodba, ze které vycházel ledový chlad. Tou chodbou pak šli hluboko do země až přišli do sklepení plného sudů se zlatem, stříbrem a drahými kameny. Černý mužiček provedl pastýře celým sklepem a nakonec mu řekl: „Tady si můžeš kdykoli brát tolik, kolik budeš potřebovat pro svoji rodinu, abyste netrpěli hladem. Ale pamatuj na svůj slib!“ Potom vtiskl pastýři do ruky zlatou minci a vyvedl jej celého udiveného ven a zmizel.

V rodině pastýře bylo od toho dne po bídě. Pastýř byl rozumný a jen občas chodil do sklepení pro nějakou tu minci. Jednou však potkal svého kolegu a

dobrého přítele, pastýře z Boršic. Ten si velice nařikal na špatné časy, na hlad a bídu. Suchovský pastýř dlouho váhal, ale nakonec povídá: „Také jsem donedávna třel nouzi s bídou, ale všechno se změnilo. Když mi dáš slovo, že nikomu nikdy neprozradíš jak jsem ti pomohl, budeš se mít také dobře.“ Boršický pastýř samozřejmě hned slíbil všechno míčeni a potom bez dechu poslouchal podivnou příhodu s černým mužičkem. Oba se pak vydali k lískovému keři. Napřed jeden, pak oba zvedají, tahají a trhají, ale keř se nehýbe. To už suchovský pastýř pochopil, že nespínil slib a byl potrestán. Od těch dob už nikdo keř nezvedl a cestu k pokladu nenašel. Poklad tam leží dál a cestu k němu zná jen černý mužiček.

podle pramenů Slováckého muzea v Uh. Hradišti napsal
Pavel Bezděčka

RECEPTY

Z letní nabídky

Zeleninový talíř

Několik druhů listového salátu, 100 g zelného salátu, bílá ředkev, papriky, okurka, rajče, petrželka, kopr.

Na ozdobu: květák, brokolice, ředkvičky, mrkev
Doprostřed talíře upravíme zelný salát a okolo naaranžujeme ostatní očištěnou a omytou zeleninu. Ozdobíme čerstvými bylinkami.

Míchaný salát

Nadrobno nastroháme hlávkové zelí (může být i červené), čím jemněji, tím lépe. Dále na-

strouháme čerstvou okurku (i se slupkou), rajče a trochu nivy. To vše dobře zamícháme.

Mrkvový salát

Nastroháme najemno mrkev, trochu osolíme a vmícháme majonézu.

Čočkový salát

Namočenou (nebo předvařenou) čočku uvaříme, přidáme nakrájenou cibuli, kyselou okurku, uvařené vajíčko. Můžeme přidat i uzeninu, rajčata a pod. Nakonec osolíme, opepříme

podle chuti a přidáme majonézu. Můžeme jej použít jako přílohu nebo i samostatný pokrm.

Obložené zelí

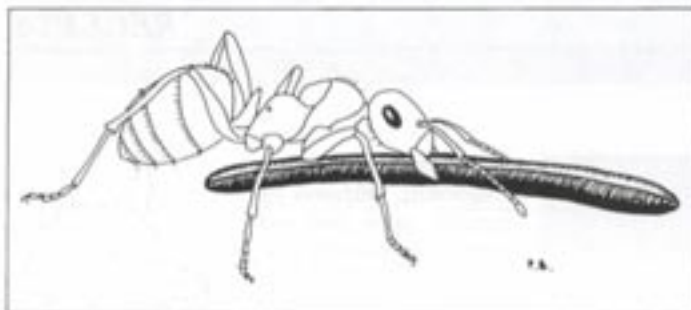
Na obložené zelí můžeme podle své fantazie použít jakékoliv pečené vepřové (i uzené) maso, pečenou kachnu nebo husu. To platí i o přílohách: více druhů knedlíků, bramborové placky, bramboráky nebo různé upravené brambory rozložíme kolem zelí.

Základem pro obložené zelí jsou tři druhy masa a dva druhy příloh, které na zelí vkusně upravíme. Zelí chutná i s jitřičkou nebo jelitem.

Božena Gajdová

O tom, proč mravenci žijí v mraveništích

Rozhlédnete-li se z kteréhokoli kopce, vršku nebo i jen nepatrného návrší, vždy uvidíte nějaké lidské sídlo. Velké či menší město, vesnici nebo alespoň nějakou samotu. Může se vám dokonce zdát, že tomu tak bylo vždycky a že domy a obce jsou vynálezem čistě člověčím. Chyba lávky! První domy a města poznal náš svět už před celými věky, kdy ještě po lidech nebylo ani co by se za nehet vešlo. V čase kouzelníků a mágů. A to byl čas zrodu

a hledání. A také nalézání. No prostě, byl to čas nádherný a neopakovatelný. Ovšem ne všechno bylo hned povedené. Příroda si často natloukla pusou když klopýtla, jako klopýtají všichni co se učí chodit. Zrovna tak to bylo s mravenci. Dnes je to silný a významný hmyzí národ. Ale vždycky to tak nebývalo. Mravenci se objevili na Zemi v té nepředstavitelně vzdálené době, kdy se ještě ani první dinosauři nelhli z vajíček a kdy kouzelník Futuro byl docela pohledný mládenec. Dnes už není důležité zda mravence vytvořil Futuro nebo někdo jiný. Důležité je, že mravenců v té době bylo pramálo a jen taktak že nezamřeli. Mravenci totiž tenkrát žili samotářsky. Každý si prostě žil celý svůj krátký život sám pro sebe. Mravenčí tátové žili opravdu

kratičce. Když se vylhli z kukly, sotva tak stačili najít si tu pravou mravenčici, zamilovat se a mít s ní několik právých vajíček. Líhnutí larviček se už nedožili. Mravenčí mámy žily o něco déle, neboť se samy staraly o své malé larvičky. Nosily jim dobroty a krmily je, umývaly a samozřejmě je hlídaly, aby se jim nic zlého nestalo. Larvičky mravenců však tenkrát byly velice pohyblivé a zlobivé. Sotva trochu povyroستly, přestaly své mámy poslouchat. Utíkaly z rodné komůrky a snažily se protlouct životem na vlastní pěst. Ale venku na ně číhalo nejedno nebezpečí a jen málokteré larvičce se podařilo dospět a zakuklit. Vylíhnutí nové krásné mravenčice nebo elegantního mravenčího táty proto tenkrát byla vzácná a významná událost.

K největším nepřátelům mravenců patřili odjakživa termity, co jim také říkáme všekazi. V těch časech panovalo na celé Zemi tropické klima a termity žili prakticky všude. Roztahovali se na kopcích i v rovinách a všude stavěli své pyšné hrady navzájem propojené předlouhými temnými tunely. Když při rytí takového tunelu objevili termity komůrku nějaké mravenčí mámy s vajíčky nebo larvičkami, neznali slitování. Nejedna mravenčí máma přišla o život, když marně bránila své děti před útokem hordy kousajících nepřátel.

Tenkrát se kouzelník Futuro často vydával na inspekční cesty po celé Zemi, aby posbíral nápady pro své další kouzlení. Jednou, znaven dlouhým pochodem, ulehl do stínu osamělého skaliska a klímal. Byl to však spánek neklidný a povrchní. Zdálo se mu, že na něj někdo křičí, trhá mu fousy a štípe jej do očních víček. Když se celý propocený probudil zjistil, že to nebyl sen. Kolem něj se tlačila spousta mravenčích maminek. To ony na něj křičely, štípaly jej a tahaly za fousy.

Futuro se opatrně překulil na záda, z rukávu vylovil zvětšovací sklíčko a kouzelné naslouchátko (co si skrz něj mohl vyprávět třeba i s nepatrnými bakteriemi) a opatrně přenesl delegaci mravenčic na své mírně vypouklé břicho.

„Tak co máte, děvčata?“ začal vesele, třebaže tušil, že půjde o něco vážného.

„Milý pane kouzelníku, byla jsem vybrána, čili naše delegace pozdra-, ehm ..., přišla pozdravit a současně jsme chtěly, ehm..., laskavě poprosit o radu v naší velice ... jaksí svízelné ..., tedy ... prostě v naší situaci. Tím myslíme,

jaksi ... velmi zlé situaci, že?" vykoktala ze sebe konečně rezavá mravenci máma, co se jmenovala Myrmika.

„No no, jen ne tak oficiálně.“ usmál se kouzelník. „Prosím, řekněte mi přesně, o jaký problém jde, a třeba něco vymyslíme.“

„Dovolte, já to vyložím!“ ozvala se rozvázně červená Formika.

„Tato krajina je velmi krásná, bohatá a nás mravenců by tady mohlo žít nepočítaně. Ale daří se tady také termitům. Zabrali si celý kraj jen pro sebe. Nemáme jediný den klid. Musíme se stále stěhovat, musíme stále utíkat. Kdo neutěče, je zabit. Před týdnem to byla má sestřenice Formika z Návrsí, včera sestra tady paní Myrmiky i s deseti larvičkami a dnes jsem já unikla jen o vlásek. Ale všech dvacet mých vajíček termiti zničili. To je hrozné. Vždyť to bude brzy konec všech mravenců, pokud to nějak nezarážíte.“

„To je opravdu nesmírně vážné.“ zhroutil se kouzelník. „A v čem spočívá síla termitů? Vždyť jsou malí a vlastně docela slepí.“

„Ale je jich neskutečné množství!“ vpadla do toho netrpělivá Tapinoma, „Z tunelu se jich během chvílky vyrojí tisíce a nic je nezastaví.“

„Proti síle síla, proti množství množství, proti řádu řád.“ nahlas zauvažoval Futuro. „Zapomeňte na vlastní spory a spojte se. Budujte podobné hrady jako termiti. Shromážďujte zásoby na horší časy. Vajíčka a larvičky sťežte společně ve velkých komorách. Nedovolte mladým rozběhnout se do světa. Zaveďte pevnou disciplínu a zájem jedince podříďte zájmu celé rodiny. Jedině tak se můžete ubránit. Učte se od nepřítelů a porazte je jeho vlastními zbraněmi.“ A tak se také stalo. Netrvalo dlouho a vítězný pochod termitů byl zastaven. Na všech stranách naráželi na tuhý odpor mravenců soustředěných do silných hradů a měst, kterým dnes říkáme mraveniště. Mnohé kraje museli termiti dokonce zcela vyklidit a to byl počátek cesty mravenců k jejich dnešní podobě a slávě.

Pavel Bezděčka

TIP NA VÝLET

Nádraží Javorník nad Veličkou, zastávka - Javorník - Hradisko (636 m n.m.) - louky nad Jazevčím - Javorník

Turistická značka: zelená, modrá

Charakteristika

Výcházkový nenáročný okruh, na kterém vás čekají: staré domky v Javorníku, „výstup“ na Hradisko, krásný pohled na Velkou Javořinu (toť nejvyšší kopec Bílých Karpat) a rozlehlé louky na Jazevčím.

Trasa je dlouhá 9 km a hravě ji zvládnete za 2 - 3 hodiny.

Popis trasy

Začínáme na nádraží Javorník, zastávka. Ze zastávky seběhneme do obce Javorník (zelená značka) až dojdeme k rozcestníku u obecního úřadu. Odtud již nepokračujeme po zelené (vede do Filipovského údolí), ale dáme se po modré. Cíl: Hradisko. Přejdeme tedy přes mostek a

dáme se ulicí mezi domy do kopce. Tady můžete vidět několik pěkných starých domků. Následují louky, les, bučiny a jsme na Hradisku. Na vrcholu je několik nenápadných příkopů - to jsou zbytky prehistorického hradiště z 2. - 1. tisíciletí př. n.l. Z vrcholu pokračujeme dále po modré až přijdeme na konec lesa, kde je krásný pohled na Javořinu. Zde opustíme modrou, odbočíme doleva (na sever) a před námi je procházka loukami až dolů do údolí. Louky to nejsou jen tak ledajaké - v dolní části se nachází národní přírodní rezervace Jazevčím. V červnu jsou louky plné orchidejí - vstavač mužský či vojenský, vemeník dvoulistý. Nádherné jsou rudohlávkvy je-

Mlok skvrnitý patří k obojživelníkům, běžně se vyskytující v Bílých Karpatech. Nejčastěji jej potkáme po dešti ve vlhkých místech listnatých lesů.

hlancovité. Z ptáků můžete vidět strnada lučního, pěnici vlašskou nebo fuhýky. Z luk vidíme opět obec Javorník, nemůžeme opřít se o staré dřevěné seníky.

Josef Dufek

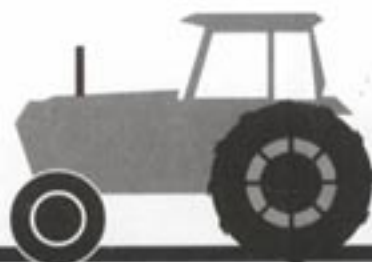
PETR ŘÍHA

Adresa:

696 61 Vnorovy 370

☎ 0631 / 32 82 45

- Zemědělská výroba a služby
- Lesnictví
- Frézování pařezů
- Prodej sena
- Prodej palivového dřeva

Jak si předplatit Bílé Karpaty?

Stačí napsat na adresu redakce, uvedenou v tiráži. My Vám zašleme složenku, kterou uhradíte předplatné ve výši 46,- Kč za rok. Tak si zajistíte to, že Vám časopis pošleme ihned poté, co vyjde. Pokud byste chtěli uhradit předplatné bankovním převodem, číslo účtu vydavatele je 472002-514/0600 u Agrobanky v Uherském Hradišti. V takovém případě nám ale prosím zašlete písemnou objednávku s adresou, na kterou Vám máme časopis zasílat.

Velmi rádi v časopisu otiskneme Vaše příspěvky, stejně tak se budeme zabývat zajímavými náměty, o nichž nás budete informovat. Uzávěrky pro jednotlivá čísla jsou vždy čtyři týdny před plánovaným termínem vydávání. Uzávěrka dalšího čísla je **4. srpna**.

redakce

Na titulní stránce je rudohlávek jehlancovitý, foto J. Dostál. Na zadní straně obálky je fotografie z roku 1930 - Javorník- školní brigáda na loukách Ferdinanda Bučiny.

Bílé Karpaty - Časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydávají: Regionální pobočka Společnosti pro trvale udržitelný život Bílé Karpaty v Uherském Hradišti a Základní organizace ČSOP Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou ve spolupráci se Správou CHKO Bílé Karpaty. Vydávání tohoto časopisu je finančně podporováno dotací Ministerstva životního prostředí ČR.

Kontaktní adresy: Regionální pobočka STUŽ Bílé Karpaty
Palackého nám. 293
696 01 Uherské Hradiště
tel., fax: 0632 / 55 16 37
e-mail: stuz.bk@brn.pvtnet.cz

ZO ČSOP Bílé Karpaty
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel., fax: 0631 / 32 25 45
e-mail: csop@brn.pvtnet.cz

Redakce: Pavel Bezděčka, Božena Gajdová, Jana Hajduchová, Jan W. Jongepier, Antonín Kostka, Vlasta Ondrová, Jiří Pšurný.

Autoři fotografií: Antonín Kostka (str. 18), J. W. Jongepier (str. 2, 8, 13, 19), Antonín Vrba (str. 16), J. Hajduchová (str. 7, 23), P. Kuča (str. 3, 24), Lubomír Kříž (str. 5), archiv

Autoři kreseb: Pavel Bezděčka (str. 26), děti z Ekocentra Pantoflíček Dolní Němčí (str. 8, 11), K. Hajduchová (str. 9, 10), archiv

Kontakt: Jana Hajduchová, tel. 0632 / 55 16 37, Jan W. Jongepier, tel. 0631 / 32 25 45

2. číslo ročníku 1997 vychází v červnu 1997.

Reg. č. 7428, ISSN 1211 - 3638, Ročník II, číslo 2, náklad 1500 ks, cena 9,- Kč.

Tisk: ALDIPRESS Veselí nad Moravou

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p. OZJM, Ředitelství v Brně č. j. P/2-1007/96 ze dne 6. 3. 1996.

*Přejdi hory, uvidíš rovinu,
přejdi rovinu, dojdeš do hor. (čínské přísloví)*

Podávání novinových zásilek povoleno
JmŘ ČP č. J.P/2-1007/96 ze dne 6. 3. 1996
Výplatné hrazeno převodem

Společnost pro trvale udržitelný život
Regionální pobočka Bílé Karpaty
Palackého nám. 293
696 01 Uherské Hradiště

cena 9,- Kč